

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України
щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації
та військового обліку

Верховна Рада України постановляє:

I. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1. У статті 119 Кодексу законів про працю України (Відомості Верховної Ради УРСР, 1971 р., додаток до № 50, ст. 375):

у першому реченні частини третьої слова "За працівниками, призваними на строкову військову службу" замінити словами "За працівниками, направленими для проходження базової військової служби, призваними на";

у частині п'ятій слова "відповідному підрозділі Служби зовнішньої розвідки України" замінити словами "відповідних підрозділах розвідувальних органів України".

2. У Кодексі адміністративного судочинства України (Відомості Верховної Ради України, 2017 р., № 48, ст. 436):

1) пункт 7 частини першої статті 4 викласти в такій редакції:

"7) суб'єкт владних повноважень – орган державної влади (у тому числі без статусу юридичної особи), орган місцевого самоврядування, орган військового управління, їх посадова чи службова особа, інший суб'єкт при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень, або наданні адміністративних послуг";

2) частину першу статті 20 доповнити пунктом 6 такого змісту:

"6) адміністративні справи за позовними заявами територіального центру комплектування та соціальної підтримки з приводу тимчасового обмеження громадян України у праві керування транспортним засобом під час мобілізації";

3) у частині першій статті 268 цифри "280–283¹" замінити цифрами "280–283²";

4) у частині першій статті 269 цифри "280–283¹" замінити цифрами "280–283²";

5) абзац перший частини першої статті 270 після цифр "280–283" доповнити цифрами "283²";

6) у статті 272:

у частині першій слова і цифри "статтею 283¹, статтями 286–288" замінити словом і цифрами "статтями 283¹, 283², 286–288";

у частині третій цифри "282–286" замінити цифрами "282–283¹, 284–286";

частину четверту після цифр "281" доповнити цифрами "283²";

7) доповнити статтею 283² такого змісту:

"Стаття 283². Особливості провадження у справах за позовними заявами територіального центру комплектування та соціальної підтримки з приводу тимчасового обмеження громадян України у праві керування транспортним засобом під час мобілізації

1. У разі невиконання громадянином України у строки, встановлені Законом України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію", вимоги територіального центру комплектування та соціальної підтримки про виконання обов'язку (обов'язків) військовозобов'язаним, резервістом територіальний центр комплектування та соціальної підтримки звертається до суду із позовною заявою про застосування судом тимчасового обмеження такої особи у праві керування транспортним засобом під час мобілізації.

2. Позов подається до суду першої інстанції протягом 30 днів з дня виникнення підстав, що дають територіальному центру комплектування та соціальної підтримки право на пред'явлення позовних вимог відповідно до Закону України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію", за загальними правилами підсудності, встановленими цим Кодексом, у письмовій формі та повинен містити:

1) найменування суду першої інстанції, до якого подається позов;

2) повне найменування позивача, його місцезнаходження, поштовий індекс, номери засобів зв'язку, адресу електронної пошти, відомості про наявність або відсутність електронного кабінету;

3) ім'я (прізвище, ім'я та по батькові) відповідача, його місце проживання чи перебування, поштовий індекс, реєстраційний номер облікової картки платника податків за його наявності або номер і серія паспорта (якщо такі відомості відомі позивачу), відомі номери засобів зв'язку, адреси електронної пошти, відомості про наявність або відсутність електронного кабінету;

4) зміст вимог і виклад обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги; зазначення доказів, що підтверджують вказані обставини;

5) перелік документів та інших доказів, що додаються до позову;

6) власне письмове підтвердження позивача про те, що ним не подано іншого позову (позовів) до цього самого відповідача з тим самим предметом та з тих самих підстав;

7) підпис уповноваженої особи позивача та докази на підтвердження її повноважень;

8) докази надсилання копії позову та копій доданих документів відповідачу з урахуванням положень статті 44 цього Кодексу.

3. У разі недотримання вимог частини другої цієї статті суд залишає позов без руху та надає позивачу строк, але не більше ніж 10 днів, для усунення недоліків.

Невиконання вимог суду в установлений строк тягне за собою повернення позовної заяви та доданих до неї документів.

Повернення позовної заяви не є перешкодою для повторного звернення з нею до суду після усунення недоліків.

4. Суд ухвалою відмовляє у відкритті провадження за позовом, якщо заявлено вимогу, не передбачену частиною першою цієї статті.

5. Ухвалу про відмову у відкритті провадження може бути оскаржено в апеляційному порядку протягом 10 днів з дня її постановлення.

6. Питання про відкриття провадження в адміністративній справі суд вирішує протягом п'яти днів з дня надходження до адміністративного суду позовної заяви.

7. Суд розглядає позов у письмовому провадженні протягом 30 днів з дня відкриття провадження у справі, а за ініціативою суду чи клопотанням сторони – з проведенням судового засідання. Неприбуття у судове засідання осіб, які були належним чином повідомлені про дату, час і місце розгляду справи, не перешкоджає її розгляду.

8. Суд відмовляє у задоволенні заявлених позивачем вимог у разі, якщо позивач не доведе існування обставин та вжиття заходів, передбачених Законом України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію", а саме:

1) невиконання особою під час мобілізації обов'язків, передбачених частиною третьою статті 22 Закону України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію", та вчинення нею адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 210¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення;

2) неможливість здійснити адміністративне затримання та доставити таку особу до територіального центру комплектування та соціальної підтримки органами та підрозділами, що входять до системи поліції;

3) вручення такій особі вимоги територіального центру комплектування та соціальної підтримки про виконання обов'язку (обов'язків) військовозобов'язаним, резервістом відповідно;

4) невиконання такою особою зазначеного у вимозі обов'язку (обов'язків).

9. Суд також відмовляє у задоволенні вимоги щодо тимчасового обмеження особи у праві керування транспортним засобом під час мобілізації, якщо:

1) встановлення такого обмеження позбавляє особу основного законного джерела засобів для існування;

2) особа використовує транспортний засіб у зв'язку з інвалідністю чи перебуванням на її утриманні особи з інвалідністю I, II групи, встановленої в установленому порядку, або дитини з інвалідністю.

10. Суд закриває провадження у справі у разі виконання вимоги територіального центру комплектування та соціальної підтримки про виконання обов'язку (обов'язків) військовозобов'язаним, резервістом або у разі її відкликання відповідно до Закону України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію".

11. Тимчасове обмеження, передбачене частиною першою цієї статті, встановлюється на строк до виконання або відкликання вимоги територіального центру комплектування та соціальної підтримки відповідно до Закону України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію".

12. Рішення суду у справах, визначених цією статтею, підлягають негайному виконанню в порядку, встановленому законом.

13. Апеляційні скарги на судові рішення у справах, визначених цією статтею, можуть бути подані протягом 15 днів з дня їх проголошення.

Учасник справи, особа, яка не брала участі у справі, якщо суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси та/або обов'язки, якій рішення суду не було вручено у день його проголошення, має право на поновлення пропущеного строку на апеляційне оскарження, якщо апеляційна скарга подана протягом 15 днів з дня вручення їй рішення суду.

14. Подання апеляційної скарги на рішення суду у справах, визначених цією статтею, не перешкоджає його виконанню.

15. Суд апеляційної інстанції розглядає справу у 15-денний строк з дня відкриття апеляційного провадження.

16. Рішення суду апеляційної інстанції за наслідками апеляційного розгляду може бути оскаржено в касаційному порядку".

3. У Законі України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей" (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 15, ст. 190 із наступними змінами):

1) статтю 9 доповнити пунктом 9 такого змісту:

"9. За військовослужбовцями, виведеними у розпорядження командира (начальника) військової частини у зв'язку з потребою у тривалому лікуванні, зберігаються виплати в розмірі посадового окладу за останнім місцем служби, окладу за військовим званням, надбавки за вислугу років, інших щомісячних додаткових видів грошового забезпечення постійного характеру та інші види грошового забезпечення з урахуванням зміни вислуги років та норм грошового забезпечення протягом усього строку безперервного перебування на лікуванні в закладах охорони здоров'я, зокрема іноземних держав, та у відпустці для лікування у зв'язку з хворобою або відпустці для лікування після поранення (контузії, травми або каліцтва), встановленого абзацом першим пункту 11 статті 10¹ цього Закону";

2) статтю 9¹ доповнити пунктом 5 такого змісту:

"5. Військовослужбовці, направлені у відрядження в межах України або за кордон, мають право на відшкодування документально підтверджених фактичних витрат на відрядження, а також на одержання коштів на харчування та фінансування інших власних потреб фізичної особи (добові витрати) у зв'язку з відрядженням.

Відшкодування витрат військовослужбовців, направлених у відрядження в межах України або за кордон, та виплата добових витрат для таких військовослужбовців здійснюються у строки та в порядку, визначені Міністерством оборони України за погодженням з Міністерством фінансів України";

3) статтю 9² викласти в такій редакції:

"Стаття 9². Винагороди військовослужбовцям під час дії воєнного стану (особливого періоду)

1. На період дії воєнного стану (особливого періоду):

а) військовослужбовцям щомісячно виплачується додаткова винагорода на умовах, у розмірах та в порядку, встановлених Кабінетом Міністрів України;

б) військовослужбовцям виплачується винагорода за знищене (захоплене) озброєння та військову, бойову (спеціальну, спеціалізовану) техніку противника у розмірах від чотирьох до трьохсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня календарного року, в порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України";

4) у статті 10¹:

у першому реченні пункту 1 слова "крім військовослужбовців строкової військової служби, надаються" замінити словами "крім військовослужбовців, які проходять базову військову службу, надаються";

у пункті 8:

у першому реченні абзацу першого слова "крім військовослужбовців строкової військової служби, додаткові" замінити словами "крім військовослужбовців, які проходять базову військову службу, додаткові";

доповнити абзацом третім такого змісту:

"Військовослужбовці, які перебувають у відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а також у відпустці, якщо дитина потребує домашнього догляду тривалістю, визначеною в медичному висновку, але не більш як до досягнення нею шестирічного віку, залишаються на військовій службі у розпорядженні відповідного військового формування (посадової особи, яка має право на призначення на посади) у порядку, визначеному положеннями про проходження громадянами України військової служби, а після їх закінчення – призначаються на попередні або на інші, не нижчі за попередні, посади. Військовослужбовцям військової служби за контрактом під час перебування у таких відпустках продовжується строк контракту про проходження військової служби до закінчення зазначених відпусток (у разі відсутності їх клопотань про звільнення з військової служби у зв'язку із закінченням строку контракту), а також на строк, необхідний для визначення придатності до проходження військової служби за станом здоров'я та прийняття рішення щодо укладення нового контракту. Військовослужбовцям зараховується час перебування у зазначених відпустках до строку вислуги у військовому званні";

абзац перший пункту 11 доповнити двома реченнями такого змісту: "Якщо відповідно до медичних документів закладу охорони здоров'я іноземної держави, до якого військовослужбовця направлено в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, хвороба або поранення (контузія, травма або каліцтво) військовослужбовця перешкоджає йому прибути до військово-лікарської комісії для проведення огляду з метою визначення потреби у тривалому лікуванні, такий огляд проводиться дистанційно в порядку, встановленому Міністерством оборони України. Висновок військово-лікарської комісії про потребу у тривалому лікуванні є підставою для продовження часу перебування військовослужбовця в закладах охорони здоров'я та у відпустці для лікування у зв'язку з хворобою або у відпустці для лікування після поранення (контузії, травми або каліцтва) із збереженням грошового та матеріального забезпечення на строк, визначений у такому висновку";

у пункті 18:

у першому реченні абзацу першого слова "військовослужбовцям надається" замінити словами "військовослужбовцям, крім військовослужбовців, які проходять базову військову службу, надається";

абзац другий викласти в такій редакції:

"Щорічна основна відпустка, зазначена в абзаці першому цього пункту, надається частинами протягом календарного року, за умови що основна безперервна її частина становитиме не менше 15 календарних днів та одночасної відсутності не більше 30 відсотків загальної чисельності військовослужбовців відповідного підрозділу";

після абзацу другого доповнити новим абзацом такого змісту:

"Військовослужбовцям надається додаткова відпустка за знищену техніку тривалістю та у порядку, визначеними Кабінетом Міністрів України, але не більше 15 календарних днів на рік".

У зв'язку з цим абзаци третій – шостий вважати відповідно абзацами четвертим – сьомим;

доповнити пунктом 23 такого змісту:

"23. Військовослужбовцям після їх звільнення з полону за їх бажанням надається додаткова відпустка із збереженням грошового забезпечення тривалістю 90 календарних днів без поділу на частини (крім військовослужбовців, які висловили бажання звільнитися з військової служби після звільнення з полону).

Відкликання з додаткової відпустки після звільнення військовослужбовця з полону допускається виключно за його згодою";

5) статтю 12 доповнити пунктом 7¹ такого змісту:

"7¹. Військовослужбовці у разі укладення першого контракту мають право на компенсацію 50 відсотків першого внеску за кредитом, забезпеченим предметом іпотеки відповідно до Умов забезпечення приватним акціонерним товариством "Українська фінансова житлова компанія" доступного іпотечного кредитування громадян України, та додатково 100 тисяч гривень після першого року військової служби, та ще 100 тисяч гривень після другого.

Компенсація надається військовослужбовцю лише один раз протягом усього часу проходження ним військової служби.

Порядок та умови надання військовослужбовцям такої компенсації визначаються Кабінетом Міністрів України";

б) у статті 14:

пункт 15 викласти в такій редакції:

"15. Військовослужбовцям, які були призвані на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період або на військову службу за

призовом осіб із числа резервістів в особливий період на весь час їх призову, а також їх дружинам (чоловікам), а також іншим військовослужбовцям, під час дії особливого періоду, які брали або беруть участь у захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України, їх дружинам (чоловікам) – штрафні санкції, пеня за невиконання зобов'язань перед підприємствами, установами і організаціями усіх форм власності, у тому числі банками, та фізичними особами, а також проценти за користування кредитом не нараховуються, крім кредитних договорів щодо придбання майна, яке віднесено чи буде віднесено до об'єктів житлового фонду (жилого будинку, квартири, майбутнього об'єкта нерухомості, об'єкта незавершеного житлового будівництва, майнових прав на них), та/або автомобіля";

доповнити пунктом 16 такого змісту:

"16. Військовослужбовці у разі укладення контракту мають право протягом трьох місяців з дати укладення такого контракту отримати сертифікат на купівлю транспортного засобу в розмірі 150 тисяч гривень в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Сертифікат на купівлю транспортного засобу видається військовослужбовцю при укладенні контракту лише один раз";

7) у статті 15:

у пункті 2:

у підпункті 1:

абзац третій доповнити словами "розвідувальному органі Міністерства оборони України, Державній спеціальній службі транспорту та Національній гвардії України";

доповнити абзацом сьомим такого змісту:

"у зв'язку із звільненням з полону";

у підпункті 2:

абзац десятий викласти в такій редакції:

"через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких визначено частиною дванадцятою статті 26 Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу", під час дії особливого періоду та воєнного стану";

доповнити абзацами дванадцятим і тринадцятим такого змісту:

"у зв'язку з обранням народним депутатом України, депутатом Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

у зв'язку з призначенням (обранням) на посаду судді, судді Конституційного Суду України, члена Вищої ради правосуддя, члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, керівника служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя, його заступника, дисциплінарного інспектора Вищої ради правосуддя";

у підпункті 3:

абзац перший викласти в такій редакції:

"3) 25 відсотків місячного грошового забезпечення за кожний повний календарний рік служби за наявності вислуги 10 календарних років і більше – які звільняються з військової служби за власним бажанням, через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких визначається частиною дванадцятою статті 26 Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу", у мирний час";

абзац п'ятий викласти в такій редакції:

"через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких визначається частиною дванадцятою статті 26 Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу";

після абзацу шостого доповнити чотирма новими абзацами такого змісту:

"у зв'язку із звільненням з полону;

у зв'язку з обранням народним депутатом України, депутатом Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

у зв'язку з призначенням (обранням) на посаду судді, судді Конституційного Суду України, члена Вищої ради правосуддя, члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, керівника служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя, його заступника, дисциплінарного інспектора Вищої ради правосуддя;

у зв'язку із закінченням строку військової служби за призовом осіб офіцерського складу під час дії воєнного стану".

У зв'язку з цим абзаци сьомий – двадцятий вважати відповідно абзацами одинадцятим – двадцять четвертим;

в абзаці тринадцятому слова "або займатися певною діяльністю" виключити;

доповнити абзацом двадцять п'ятим такого змісту:

"Одноразова грошова допомога, передбачена цим пунктом, не виплачується військовослужбовцям, які станом на 16 березня 2014 року проходили службу на території Автономної Республіки Крим та міста

Севастополя і в установленому порядку не продовжили її проходження за межами тимчасово окупованої території України";

8) пункт 3 статті 16² викласти в такій редакції:

"3. Розмір одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) військовослужбовця в період дії воєнного стану визначається Кабінетом Міністрів України з урахуванням такого:

розмір одноразової грошової допомоги, що виплачується у разі загибелі (смерті) військовослужбовця під час виконання ним обов'язків військової служби, не може становити менше 15 мільйонів гривень;

розмір одноразової грошової допомоги, що виплачується в інших випадках, передбачених підпунктами 2 і 3 пункту 2 статті 16 цього Закону, визначається відповідно до абзацу другого підпункту "а" пункту 1 цієї статті".

4. Статтю 17¹ Закону України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб" (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 29, ст. 399 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

"Стаття 17¹. Порядок обчислення вислуги років та визначення пільгових умов призначення пенсій особам, які мають право на пенсію за цим Законом

Порядок обчислення вислуги років особам, які мають право на пенсію за цим Законом, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

На пільгових умовах особам із числа військовослужбовців, іншим особам, зазначеним у пунктах "б"–"д", "ж", "з" статті 1² цього Закону, до вислуги років для визначення розміру пенсії зараховується один місяць служби за три місяці часу проходження служби, протягом якого особа брала безпосередню участь у здійсненні заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів під час дії воєнного стану".

5. У частині першій статті 36 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 24, ст. 170 із наступними змінами):

пункти 1–3 викласти в такій редакції:

"1) забезпечення організації призову громадян на військову службу за призовом осіб офіцерського складу та альтернативну (невійськову) службу, направлення для проходження базової військової служби, підготовки молоді до військової служби; сприяння в організації навчальних (перевірочних) та спеціальних військових зборів; забезпечення доведення до підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, а також населення розпорядження керівника місцевої державної адміністрації (військової, військово-цивільної)

або керівника територіального центру комплектування та соціальної підтримки про проведення заходів мобілізації чи виклик військовозобов'язаних та резервістів до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки;

2) забезпечення на території відповідних населених пунктів ведення персонально-первинного військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, забезпечення бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час;

3) організація та участь у здійсненні заходів, пов'язаних з підготовкою і виконанням завдань територіальної оборони, на відповідній території";

доповнити пунктами 3¹ і 3² такого змісту:

"3¹) здійснення під час мобілізації своєчасного оповіщення і забезпечення прибуття громадян, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації, транспортних засобів та техніки на збірні пункти та у військові частини у порядку, визначеному Законом України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію", шляхом вжиття відповідних інформаційних та організаційно-технічних заходів;

3²) забезпечення на території відповідних населених пунктів планування та проведення мобілізаційної підготовки, а також проведення заходів мобілізації та демобілізації після набрання чинності відповідним указом Президента України".

6. У Законі України "Про місцеві державні адміністрації" (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 20–21, ст. 190 із наступними змінами):

1) пункт 9 частини першої статті 13 викласти в такій редакції:

"9) оборонної роботи, мобілізаційної підготовки, мобілізації та демобілізації";

2) у статті 27:

назву викласти в такій редакції:

"Стаття 27. Повноваження у сфері оборони";

пункти 1 і 4 викласти в такій редакції:

"1) забезпечує виконання законодавства про територіальну оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію, військовий обов'язок посадовими особами і громадянами, підприємствами, установами і організаціями";

"4) бере участь в організації та забезпеченні заходів підготовки населення України до участі в русі національного спротиву та підготовці молоді до військової служби, забезпечує направлення громадян для проходження базової військової служби та альтернативної (невійськової) служби на відповідній території";

доповнити пунктами 6–10 такого змісту:

"6) здійснює під час мобілізації своєчасне оповіщення і забезпечує прибуття на збірні пункти та призов через територіальні центри комплектування та соціальної підтримки громадян, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації, забезпечує прибуття транспортних засобів та техніки на збірні пункти та у військові частини у порядку, визначеному Законом України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію", шляхом вжиття відповідних інформаційних та організаційно-технічних заходів;

7) організовує на території відповідних адміністративно-територіальних одиниць планування та забезпечує проведення мобілізаційної підготовки, а також проведення заходів мобілізації та демобілізації після набрання чинності відповідним указом Президента України;

8) організовує та забезпечує на території відповідних адміністративно-територіальних одиниць функціонування системи військового обліку призовників, військовозобов'язаних і резервістів, бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час, надання звітності з цих питань;

9) контролює мобілізаційну підготовку та перевіряє стан мобілізаційної готовності місцевих державних адміністрацій нижчого рівня, органів місцевого самоврядування та підприємств, установ і організацій, які розташовані на території відповідних адміністративно-територіальних одиниць (крім підприємств, установ і організацій, що належать до сфери управління центральних органів виконавчої влади, інших державних органів) та звітують з цих питань;

10) взаємодіє з органами державної влади, іншими державними органами, силами оборони і силами безпеки, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями, надає їм і одержує від них в установленому законодавством порядку інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання повноважень з питань мобілізаційної підготовки, мобілізації та демобілізації".

7. Пункт 3 статті 18 Закону України "Про правовий режим надзвичайного стану" (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 23, ст. 176; 2021 р., № 29, ст. 234) виключити.

8. У Законі України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію" (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., № 16, ст. 255 із наступними змінами):

1) у статті 1:

абзаци четвертий – сьомий викласти в такій редакції:

"мобілізація – комплекс заходів, здійснюваних з метою планомірного переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ

і організацій на функціонування в умовах особливого періоду, а Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту – на організацію і штати воєнного часу. Мобілізація може бути загальною або частковою та проводиться відкрито чи приховано;

особливий період – період функціонування національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, сил оборони і сил безпеки, підприємств, установ і організацій, а також виконання громадянами України свого конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, що настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і час демобілізації після закінчення воєнних дій;

демобілізація – комплекс заходів, рішення про порядок і терміни проведення яких приймає Президент України, спрямованих на планомірне переведення національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на роботу і функціонування в умовах мирного часу, а Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту – на організацію і штати мирного часу;

мобілізаційний план – сукупність документів, які визначають зміст, обсяги, виконавців, порядок і строки здійснення заходів щодо мобілізаційного розгортання Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, системи забезпечення життєдіяльності населення на функціонування в умовах особливого періоду";

доповнити абзацами дванадцятим – чотирнадцятим такого змісту:

"оповіщення – доведення сигналів і повідомлень (директив, розпоряджень) до органів військового управління, центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та населення про оголошення мобілізації, виклик громадян до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, а також вручення (надсилання) повісток громадянам;

система військового обліку – сукупність систем військового обліку органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій, які структурно складаються із керівників як організаторів ведення військового обліку, служб персоналу (посадових осіб), які безпосередньо ведуть військовий облік, об'єктів військового обліку – призовників, військовозобов'язаних, резервістів та засобів автоматизації процесів ведення військового обліку з використанням необхідних баз даних (реєстрів), визначених цим Законом та іншими законами України;

частковий наряд – розпорядчий документ голови місцевої державної адміністрації, в якому встановлено під час мобілізації для керівників підприємств, установ та організацій усіх форм власності, а також суб'єктів господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності завдання з передачі Збройним Силам України, іншим військовим формуванням визначених транспортних засобів і спеціальної техніки, пункти збору та строки передачі";

2) статтю 6 викласти в такій редакції:

"Стаття 6. Військово-транспортний обов'язок

1. Військово-транспортний обов'язок встановлюється з метою задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань на особливий період транспортними засобами (у тому числі водними) і технікою (далі – транспортні засоби) і поширюється на центральні та місцеві органи виконавчої влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи і організації, у тому числі на залізниці, порти, пристані, аеропорти, нафтобази, автозаправні станції дорожнього господарства та інші підприємства, установи і організації, які забезпечують експлуатацію транспортних засобів, а також на громадян – власників транспортних засобів.

2. Порядок виконання військово-транспортного обов'язку, норми безоплатного залучення, вилучення та примусового відчуження транспортних засобів і техніки на період мобілізації та у воєнний час визначаються Кабінетом Міністрів України. Норми безоплатного залучення, вилучення та примусового відчуження транспортних засобів і техніки визначаються у відсотках за підприємством (установою, організацією) за галузями національної економіки.

Порядок відшкодування державою вартості майна чи збитків, яких зазнають центральні та місцеві органи виконавчої влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи і організації, а також громадяни внаслідок вилучення чи примусового відчуження транспортних засобів в особливий період, визначається законом.

3. Виконання військово-транспортного обов'язку під час мобілізації здійснюється згідно з Мобілізаційним планом України шляхом безоплатного залучення транспортних засобів підприємств, установ та організацій усіх форм власності для забезпечення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань на умовах їх повернення власникам після оголошення демобілізації.

Обсяги транспортних засобів за типами та марками, що планується залучити під час мобілізації, для підприємств, установ та організацій усіх форм власності встановлюються згідно з Мобілізаційним планом України місцевими державними адміністраціями за поданням територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки.

Залучення транспортних засобів під час мобілізації здійснюється територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки, Центральним управлінням або регіональними органами Служби безпеки України, відповідними підрозділами розвідувальних органів України на підставі рішень місцевих державних адміністрацій, що оформлюються відповідними розпорядженнями.

Приймання-передача транспортних засобів, залучених під час мобілізації, та їх повернення після оголошення демобілізації здійснюються на підставі актів приймання-передачі, в яких зазначаються відомості про власників, технічний стан, залишкову (балансову) вартість та інші необхідні відомості, що дають змогу ідентифікувати транспортні засоби.

Повернення транспортних засобів власнику здійснюється протягом 30 календарних днів з моменту оголошення демобілізації.

Порядок компенсації шкоди, завданої транспортним засобам внаслідок їх залучення під час мобілізації, визначається Кабінетом Міністрів України.

4. Міністерство внутрішніх справ України у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, забезпечує подання до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки відомостей про зареєстровані транспортні засоби, які можуть бути призначені для доукомплектування Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період.

5. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України, Державна служба морського і внутрішнього водного транспорту та судноплавства України у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, забезпечують подання до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки відомостей про зареєстровані у Державному судовому реєстрі України та Судновій книзі України водні транспортні засоби, які можуть бути призначені для доукомплектування Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період.

6. Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів визначає порядок і забезпечує надання до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки відомостей про зареєстровані трактори, самохідні шасі, самохідні сільськогосподарські, дорожньо-будівельні машини, сільськогосподарську техніку, які можуть бути призначені для доукомплектування Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період.

7. З моменту оголошення загальної мобілізації транспортні засоби, які призначені для доукомплектування Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період та перебувають на військовому обліку у територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки, забороняється відправляти за межі території України та до інших областей, передавати права власності на них юридичним особам або громадянам, в оренду (лізинг), надавати їх як предмет застави для виконання зобов'язань за

договорами про надання кредиту та гарантії перед банківською установою, а також вчиняти інші дії, що унеможливають передачу таких транспортних засобів Збройним Силам України та іншим військовим формуванням. Відправлення таких транспортних засобів під час загальної мобілізації до суміжних областей дозволяється після повідомлення територіального центру комплектування та соціальної підтримки про місце перебування транспортних засобів на строк не більше одного місяця.

8. Не підлягає передачі Збройним Силам України, іншим військовим формуванням транспортний засіб, що належить на праві власності громадянину, у разі відсутності у нього права власності на інші транспортні засоби";

3) у статті 12:

в абзаці вісімнадцятому слова "ліміти та" виключити;

абзац дев'ятнадцятий викласти в такій редакції:

"під час оголошення мобілізації здійснює контроль у межах своїх повноважень за здійсненням заходів щодо переведення Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту на організацію і штати воєнного часу";

в абзаці двадцять сьомому слова "у зв'язку з виконанням ними мобілізаційних завдань (замовлень) в особливий період" виключити;

4) текст статті 14 викласти в такій редакції:

"1. Міністерство оборони України:

організовує планування, методологічне, методичне, наукове, фінансове та матеріально-технічне забезпечення заходів мобілізаційної підготовки та мобілізації у Збройних Силах України;

забезпечує накопичення в непорушному запасі озброєння, військової техніки, інших матеріально-технічних засобів, продовольства, речового та іншого майна;

організовує та забезпечує створення мобілізаційних резервів на підприємствах, в установах і організаціях, що належать до сфери управління Міністерства оборони України, відповідно до завдань, визначених Кабінетом Міністрів України;

планує, координує та забезпечує у межах компетенції виконання робіт з формування, ведення, закладання та використання страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;

розробляє пропозиції щодо створення, розвитку, утримання, передачі, ліквідації та реалізації мобілізаційних потужностей на підприємствах, в установах і організаціях, які належать до сфери управління Міністерства оборони України;

забезпечує проведення мобілізації та демобілізації у Збройних Силах України і бере участь у забезпеченні мобілізації та демобілізації в інших військових формуваннях;

забезпечує формування військово-технічної політики та пропозицій щодо мобілізаційних завдань (замовлень) на створення, виробництво та ремонт озброєння, військової техніки, інших матеріально-технічних засобів;

здійснює контроль за станом мобілізаційної готовності у Збройних Силах України та за мобілізаційною готовністю підприємств, установ і організацій, яким встановлено мобілізаційні завдання (замовлення) для задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань;

бере участь у розробленні проектів законів та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації у Збройних Силах України, інших військових формуваннях;

укладає у встановленому порядку договори (контракти) на виконання мобілізаційних завдань (замовлень) з підприємствами, установами і організаціями, які залучаються ним до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), та підприємствами, які здійснюють поставку військової продукції;

організовує розроблення проекту мобілізаційного плану Збройних Сил України, інших військових формувань та подає його до Кабінету Міністрів України;

організовує розроблення пропозицій щодо потреб Збройних Сил України на особливий період, інших військових формувань, які включені до схеми мобілізаційного розгортання, виходячи з економічних можливостей держави;

бере участь у розробленні мобілізаційного плану держави, плануванні мобілізаційної підготовки у відповідних центральних органах виконавчої влади з питань забезпечення потреб Збройних Сил України.

2. Міністерство оборони України через Генеральний штаб Збройних Сил України:

розробляє схему мобілізаційного розгортання Збройних Сил України та спеціальних формувань, призначених для передачі під час мобілізації до Збройних Сил України, а також організовує розроблення схеми мобілізаційного розгортання інших військових формувань та спеціальних формувань, призначених для передачі до інших військових формувань під час мобілізації;

розробляє проект мобілізаційного плану Збройних Сил України, інших військових формувань;

планує і здійснює методичне та наукове забезпечення мобілізаційної підготовки, мобілізації і демобілізації у Збройних Силах України, інших військових формуваннях;

планує в мирний час накопичення в непорушному запасі озброєння, військової техніки, інших матеріально-технічних засобів, продовольства, речового та іншого майна і створення резерву військово-навчених людських ресурсів на період мобілізації та на воєнний час;

визначає потреби Збройних Сил України на особливий період, узагальнює потреби інших військових формувань, які включені до схеми мобілізаційного розгортання, виходячи з економічних можливостей держави;

бере участь у формуванні військово-технічної політики;

готує пропозиції щодо мобілізаційних завдань (замовлень) на створення, виробництво та ремонт озброєння, військової техніки, інших матеріально-технічних засобів;

разом з центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, Службою безпеки України, розвідувальними органами України забезпечує функціонування системи військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів;

планує і здійснює управління заходами щодо мобілізації та демобілізації у Збройних Силах України; бере участь у проведенні мобілізації та демобілізації в інших військових формуваннях;

розробляє штати і таблиці до штатів оснащення матеріально-технічними засобами спеціальних формувань, призначених для передачі під час мобілізації до Збройних Сил України; бере участь у розробленні штатів і таблиць до штатів щодо оснащення матеріально-технічними засобами спеціальних формувань, призначених для передачі до інших військових формувань під час мобілізації;

бере участь в укладанні в установленому порядку договорів (контрактів) на виконання мобілізаційних завдань (замовлень) з підприємствами, установами і організаціями, які залучаються ним до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), і підприємствами, які здійснюють поставку військової продукції;

планує і організовує підготовку та перепідготовку військовозобов'язаних та резервістів (крім військовозобов'язаних та резервістів Служби безпеки України, розвідувальних органів України);

5) в абзаці сімнадцятому статті 15 слова "Службою безпеки України та Службою зовнішньої розвідки України" замінити словами "Службою безпеки України та розвідувальними органами України";

6) у статті 16:

в абзаці чотирнадцятому слова "Службою безпеки України та Службою зовнішньої розвідки України" замінити словами "Службою безпеки України та розвідувальними органами України";

в абзаці п'ятнадцятому слова "відповідним підрозділам Служби зовнішньої розвідки України" замінити словами "відповідним підрозділам розвідувальних органів України";

абзац двадцять другий викласти в такій редакції:

"організовує під час мобілізації в установленому порядку своєчасне оповіщення та забезпечує прибуття громадян, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації у порядку, визначеному частинами третьою – п'ятою статті 22 цього Закону, транспортних засобів та техніки на збірні пункти та у військові частини шляхом вжиття відповідних інформаційних та організаційно-технічних заходів, виділення будівель, споруд, земельних ділянок, транспортних та інших матеріально-технічних засобів і надання послуг Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, силам цивільного захисту відповідно до мобілізаційного плану, а також виконання завдань, визначених Генеральним штабом Збройних Сил України";

7) у статті 17:

в абзаці сімнадцятому слова "відповідним підрозділом Служби зовнішньої розвідки України" замінити словами "відповідними підрозділами розвідувальних органів України", а після слів "резервістів, організовують" доповнити словом "забезпечують";

в абзацах вісімнадцятому і дев'ятнадцятому слова "відповідному підрозділу Служби зовнішньої розвідки України" замінити словами "відповідним підрозділам розвідувальних органів України";

абзац двадцять четвертий викласти в такій редакції:

"здійснюють під час мобілізації в установленому порядку своєчасне оповіщення, забезпечують прибуття громадян, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації у порядку, визначеному частинами третьою – п'ятою статті 22 цього Закону, транспортних засобів та техніки на збірні пункти та у військові частини шляхом вжиття відповідних інформаційних та організаційно-технічних заходів, виділення будівель, споруд, земельних ділянок, транспортних та інших матеріально-технічних засобів і надання послуг Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, силам цивільного захисту відповідно до мобілізаційних планів, а також виконання завдань, визначених Генеральним штабом Збройних Сил України";

8) у статті 18:

абзац одинадцятий викласти в такій редакції:

"здійснюють під час мобілізації в установленому порядку своєчасне оповіщення та забезпечують прибуття громадян, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації у порядку, визначеному частинами третьою – п'ятою статті 22 цього Закону, транспортних засобів та техніки на збірні пункти та у військові частини шляхом вжиття відповідних інформаційних та організаційно-технічних заходів, виділення будівель, споруд, земельних ділянок,

транспортних та інших матеріально-технічних засобів і надання послуг Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, силам цивільного захисту відповідно до мобілізаційних планів, а також виконання завдань, визначених Генеральним штабом Збройних Сил України";

в абзаці дванадцятому слова "ведення військового обліку" замінити словами "ведення персонально-первинного військового обліку";

в абзацах тринадцятому і чотирнадцятому слова "відповідному підрозділу Служби зовнішньої розвідки України" замінити словами "відповідним підрозділам розвідувальних органів України";

9) абзаци п'ятий – десятий частини першої статті 21 викласти в такій редакції:

"утримувати в належному стані техніку, будівлі, споруди та об'єкти інфраструктури, що належать для передачі в разі мобілізації Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, силам цивільного захисту або призначені для спільного з ними використання у воєнний час;

сприяти територіальним центрам комплектування та соціальної підтримки, Центральному управлінню та/або регіональним органам Служби безпеки України, відповідним підрозділам розвідувальних органів України у їхній роботі в мирний час та в особливий період;

забезпечувати своєчасне оповіщення і прибуття працівників, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації у порядку, визначеному частинами третьою – п'ятою статті 22 цього Закону, на збірні пункти шляхом вжиття відповідних інформаційних та організаційно-технічних заходів із подальшою компенсацією витрат за здійснення такого процесу з Державного бюджету України, яка здійснюється не пізніше ніж через місяць після подання відповідного звернення у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

забезпечувати в разі мобілізації доставку транспортних засобів та техніки на збірні пункти та у військові частини у строк та місце, зазначені в частковому наряді;

здійснювати заходи щодо підготовки до розгортання спеціальних формувань, призначених для передачі в разі мобілізації до Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, розгортання та передачі їх в особливий період згідно з мобілізаційними планами;

надавати під час мобілізації будівлі, споруди, транспортні та інші матеріально-технічні засоби Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, силам цивільного захисту згідно з мобілізаційними планами з наступним відшкодуванням їх вартості в порядку, встановленому законом";

10) статтю 22 викласти в такій редакції:

"Стаття 22. Обов'язки громадян щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації

1. Громадяни зобов'язані:

з'являтися за викликом до територіального центру комплектування та соціальної підтримки у строк та місце, зазначені в повістці (військовозобов'язані, резервісти Служби безпеки України – за викликом Центрального управління або регіонального органу Служби безпеки України, військовозобов'язані, резервісти розвідувальних органів України – за викликом відповідного підрозділу розвідувальних органів України), для взяття на військовий облік військовозобов'язаних чи резервістів, визначення їх призначення на особливий період, направлення для проходження медичного огляду;

надавати в установленому порядку під час мобілізації будівлі, споруди, транспортні засоби та інше майно, власниками яких вони є, Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, силам цивільного захисту з наступним відшкодуванням державою їх вартості в порядку, встановленому законом;

проходити медичний огляд для визначення придатності до військової служби згідно з рішенням військово-лікарської комісії чи відповідного районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки, закладів охорони здоров'я Служби безпеки України, а у розвідувальних органах України – за рішенням керівників відповідних підрозділів або військово-лікарської комісії Служби зовнішньої розвідки України, розвідувального органу Міністерства оборони України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону.

Громадяни, які перебувають на військовому обліку, в добровільному порядку реєструють свій електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного чи резервіста.

2. Громадяни, які перебувають у запасі і не призвані на військову службу або не залучені до виконання обов'язків щодо мобілізації за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, під час мобілізації можуть бути відповідно до закону залучені до виконання робіт, які мають оборонний характер.

Громадяни, які здійснюють підприємницьку діяльність, виконують мобілізаційні завдання (замовлення) згідно з укладеними договорами (контрактами).

3. Під час мобілізації громадяни зобов'язані з'явитися:

військовозобов'язані та резервісти, які приписані до військових частин для проходження військової служби у воєнний час або до інших підрозділів чи формувань для виконання обов'язків за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, – на збірні пункти територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки у строки, зазначені в отриманих ними повістках або мобілізаційних розпорядженнях;

резервісти, які проходять службу у військовому резерві, – до військових частин у строки, визначені командирами військових частин;

військовозобов'язані, резервісти Служби безпеки України – за викликом керівників органів, в яких вони перебувають на військовому обліку;

військовозобов'язані, резервісти розвідувальних органів України – за викликом керівників відповідних підрозділів;

особи, які уклали контракти про перебування у резерві служби цивільного захисту, – за викликом керівників відповідних органів управління центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Інші військовозобов'язані протягом 60 днів з дня набрання чинності указом Президента України про оголошення мобілізації, затвердженим Верховною Радою України, зобов'язані уточнити свої облікові дані через центри надання адміністративних послуг або електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного, резервіста, або у територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки за місцем свого перебування або знаходження.

У разі отримання повістки про виклик до територіального центру комплектування та соціальної підтримки громадянин зобов'язаний з'явитися у зазначені у ній місце та строк.

У повістці про виклик до територіального центру комплектування та соціальної підтримки зазначаються:

- 1) прізвище, ім'я та по батькові і дата народження громадянина, якому адресована повістка;
- 2) найменування територіального центру комплектування та соціальної підтримки, що видав повістку;
- 3) мета виклику до територіального центру комплектування та соціальної підтримки;
- 4) місце, день і час явки за викликом;
- 5) підпис (електронний цифровий підпис) посадової особи, яка видала (сформувала) повістку;
- 6) реєстраційний номер повістки;

7) роз'яснення про наслідки неявки і про обов'язок повідомити про причини неявки.

Для громадян, які самостійно прибули до територіального центру комплектування та соціальної підтримки та підлягають направленню на навчання (підготовку) у зв'язку з призовом на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, час явки до територіального центру комплектування та соціальної підтримки встановлюється протягом двох місяців з дня проходження військово-лікарської комісії.

Під час вручення повістки представники територіального центру комплектування та соціальної підтримки на вимогу громадянина, якому вручається повістка, зобов'язані назвати свої прізвища, ім'я та по батькові, посади, а також пред'явити службові посвідчення.

Поважними причинами неприбуття громадянина у строк, визначений у повістці, які підтверджені документами відповідних уповноважених державних органів, установ та організацій (державної та комунальної форм власності), визнаються:

перешкода стихійного характеру, хвороба громадянина, воєнні дії на відповідній території та їх наслідки або інші обставини, які позбавили його можливості особисто прибути у визначені пункт і строк;

смерть його близького родича (батьків, дружини (чоловіка), дитини, рідних брата, сестри, діда, баби) або близького родича його дружини (чоловіка).

У разі неприбуття громадянин зобов'язаний у найкоротший строк, але не пізніше трьох діб від визначених у повістці дати і часу прибуття до територіального центру комплектування та соціальної підтримки, повідомити про причини неявки шляхом безпосереднього звернення до зазначеного у повістці територіального центру комплектування та соціальної підтримки або в будь-який інший спосіб з подальшим його прибуттям у строк, що не перевищує сім календарних днів.

4. Громадяни, які перебувають у запасі, завчасно приписуються до військових частин для проходження військової служби у воєнний час або до інших підрозділів чи формувань для виконання обов'язків за посадами, передбаченими штатами воєнного часу.

5. Призов громадян на військову службу під час мобілізації або залучення їх до виконання обов'язків за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, забезпечують місцеві органи виконавчої влади та здійснюють територіальні центри комплектування та соціальної підтримки або командири військових частин (військовозобов'язаних, резервістів Служби безпеки України – Центральне управління або регіональні органи Служби безпеки України, військовозобов'язаних, резервістів розвідувальних органів України – відповідний підрозділ розвідувальних органів України, осіб, які уклали контракти про перебування у резерві служби цивільного захисту, – відповідні

органи управління центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту).

Порядок проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період визначається Кабінетом Міністрів України.

Цей порядок визначає:

механізм реалізації повноважень та взаємодію між місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями незалежно від підпорядкування і форми власності, органами військового управління, органами та підрозділами, що входять до системи поліції, та посадовими особами територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки з організації проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період;

порядок оповіщення військовозобов'язаних та резервістів, їх прибуття до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, військових частин Збройних Сил України, інших військових формувань, Центрального управління або регіонального органу Служби безпеки України чи відповідного підрозділу розвідувальних органів України;

процедуру перевірки військово-облікових документів громадян, уточнення персональних даних військовозобов'язаних та резервістів та внесення відповідних змін у військово-облікові документи;

порядок надання військовозобов'язаним та резервістам відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період та її оформлення;

організацію медичного огляду військовозобов'язаних та резервістів;

процедури оформлення призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період;

механізм відправлення військовозобов'язаних та резервістів до місць проходження військової служби.

Військовозобов'язані та резервісти, які перебувають на зборах, у разі оголошення мобілізації продовжують перебувати на зборах. За необхідності зазначені особи призиваються на військову службу командирами відповідних військових частин за розпорядженням Генерального штабу Збройних Сил України.

Особливості проходження медичного обстеження військовозобов'язаними та резервістами під час мобілізації, на особливий період визначаються Міністерством оборони України спільно з Міністерством охорони здоров'я України.

6. У період проведення мобілізації (крім цільової) громадяни України чоловічої статі віком від 18 до 60 років зобов'язані мати при собі військово-обліковий документ та пред'являти його за вимогою уповноваженого

представника територіального центру комплектування та соціальної підтримки або поліцейського, а також представника Державної прикордонної служби України у прикордонній смузі, контрольованому прикордонному районі та на пунктах пропуску через державний кордон України.

Під час перевірки документів уповноважений представник територіального центру комплектування та соціальної підтримки або поліцейський здійснює фото- і відеофіксацію процесу пред'явлення та перевірки документів із застосуванням технічних приладів та засобів фото- та відеофіксації, а також може використовувати технічні прилади, засоби та спеціалізоване програмне забезпечення з доступом до Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів";

11) статтю 23 викласти в такій редакції:

"Стаття 23. Відстрочка від призову на військову службу під час мобілізації

1. Не підлягають призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язані:

1) заброньовані на період мобілізації та на воєнний час за органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, а також за підприємствами, установами і організаціями в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, і перебувають на спеціальному військовому обліку;

2) визнані в установленому порядку особами з інвалідністю або відповідно до висновку військово-лікарської комісії тимчасово непридатними до військової служби за станом здоров'я на термін 6–12 місяців (з наступним проходженням військово-лікарської комісії);

3) жінки та чоловіки, на утриманні яких перебувають троє і більше дітей віком до 18 років, крім тих, які мають заборгованість із сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму платежів за три місяці;

4) жінки та чоловіки, які мають дитину (дітей) віком до 18 років, якщо другий з батьків такої дитини (дітей) помер, позбавлений батьківських прав, визнаний зниклим безвісти або безвісно відсутнім, оголошений померлим, відбуває покарання у місцях позбавлення волі, а також коли особа самостійно виховує та утримує дитину за рішенням суду або запис про батька такої дитини в Книзі реєстрації народжень здійснений на підставі частини першої статті 135 Сімейного кодексу України;

5) жінки та чоловіки, опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, які виховують дитину з інвалідністю віком до 18 років;

6) жінки та чоловіки, опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, які виховують дитину, хвору на тяжкі перинатальні ураження нервової системи, тяжкі вроджені вади розвитку, рідкісні орфанні захворювання, онкологічні, онкогематологічні захворювання, дитячий церебральний параліч,

тяжкі психічні розлади, цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), гострі або хронічні захворювання нирок IV ступеня, дитину, яка отримала тяжку травму, потребує трансплантації органа, потребує паліативної допомоги, що підтверджується документом, виданим лікарсько-консультативною комісією закладу охорони здоров'я в порядку та за формою, встановленими центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, але якій не встановлено інвалідність;

7) жінки та чоловіки, на утриманні яких перебуває повнолітня дитина, яка є особою з інвалідністю I чи II групи;

8) усиновлювачі, на утриманні яких перебуває дитина (діти), яка (які) до моменту усиновлення була (були) дитиною-сиротою (дітьми-сиротами) або дитиною (дітьми), позбавленою (позбавленими) батьківського піклування, віком до 18 років, опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, патронатні вихователі, на утриманні яких перебуває дитина-сирота (діти-сироти) або дитина (діти), позбавлена (позбавлені) батьківського піклування, віком до 18 років;

9) зайняті постійним доглядом за хворою дружиною (чоловіком), дитиною та/або своїми батьком чи матір'ю (батьком чи матір'ю дружини (чоловіка), якщо вона сама потребує постійного догляду за висновком медико-соціальної експертної комісії чи лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я, померла (загинула), визнана зниклою безвісти або безвісно відсутньою, оголошена померлою, і батько чи мати дружини не має інших працездатних членів сім'ї, які зобов'язані та можуть здійснювати за ними догляд), які за висновком медико-соціальної експертної комісії чи лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я потребують постійного догляду;

10) опікун особи, визнаної судом недієздатною;

11) які мають дружину (чоловіка) з числа осіб з інвалідністю I чи II групи;

12) які мають дружину (чоловіка) з числа осіб з інвалідністю III групи, встановленої внаслідок онкологічного захворювання, відсутності кінцівок (кінцівки), кистей рук (кисті руки), стоп ніг (стопа ноги), одного з парних органів, або за наявності у особи з інвалідністю III групи онкологічного захворювання, психічного розладу, церебрального паралічу або інших паралітичних синдромів;

13) які мають одного із своїх батьків з інвалідністю I чи II групи або одного з батьків дружини (чоловіка) з числа осіб з інвалідністю I чи II групи, за умови відсутності інших осіб, які не є військовозобов'язаними та відповідно до закону зобов'язані їх утримувати (крім випадків, якщо такі особи самі є особами з інвалідністю, потребують постійного догляду, перебувають під арештом (крім домашнього арешту), відбувають покарання у вигляді обмеження чи позбавлення волі). У разі відсутності невійськовозобов'язаних осіб здійснювати догляд за особою з інвалідністю I чи II групи може лише одна особа з числа військовозобов'язаних за вибором такої особи з інвалідністю;

14) члени сім'ї другого ступеня споріднення особи з інвалідністю I або II групи, зайняті постійним доглядом за нею (не більше одного та за умови відсутності членів сім'ї першого ступеня споріднення або якщо члени сім'ї першого ступеня споріднення самі потребують постійного догляду за висновком медико-соціальної експертної комісії чи лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я). У разі відсутності членів сім'ї першого та другого ступеня споріднення норма цього пункту поширюється на членів сім'ї третього ступеня споріднення особи з інвалідністю I або II групи;

15) жінки та чоловіки, які мають дитину (дітей) віком до 18 років і чоловіка (дружину), який (яка) проходить військову службу за одним із видів військової служби, визначених частиною шостою статті 2 Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу";

16) керівники міністерств та їх заступники, керівники державних органів, органів державного управління, юрисдикція яких поширюється на всю територію України;

17) народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

18) судді, судді Конституційного Суду України, члени Вищої ради правосуддя, члени Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, керівник служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя, його заступник, дисциплінарні інспектори Вищої ради правосуддя;

19) Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;

20) Голова та інші члени Рахункової палати;

21) працівники органів військового управління (органів управління), військових частин (підрозділів) Міністерства оборони України, Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Управління державної охорони України, апарату Міністерства внутрішніх справ України та експерти установ експертної служби Міністерства внутрішніх справ України;

22) дипломатичні службовці, які займають дипломатичні посади, Міністерства закордонних справ України, а також особи, які мають дипломатичний ранг Надзвичайний і Повноважний Посол;

23) державні службовці, які готують висновки до проектів нормативно-правових актів, проводять їх фахову, наукову, юридичну експертизу та/або експертизу прийнятих нормативно-правових актів, державні службовці, які безпосередньо виконують функції із забезпечення кібербезпеки, кіберзахисту та безпеки інформаційних технологій, роботи з розроблення програмного забезпечення, адміністрування баз даних, впровадження та підтримки новітніх

інформаційно-комунікаційних технологій в органах, що забезпечують діяльність Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України;

24) інші військовозобов'язані або окремі категорії громадян у передбачених законом випадках.

2. Особи з інвалідністю, а також особи, зазначені в пунктах 3–15 частини першої цієї статті, у зазначений період можуть бути прийняті на військову службу за контрактом.

3. Призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період не підлягають також:

1) здобувачі професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, які навчаються за денною або дуальною формою здобуття освіти і здобувають рівень освіти, що є вищим за раніше здобутий рівень освіти у послідовності, визначеній частиною другою статті 10 Закону України "Про освіту", а також докторанти та особи, зараховані на навчання до інтернатури;

2) наукові і науково-педагогічні працівники закладів вищої та фахової передвищої освіти, наукових установ та організацій, які мають науковий ступінь, і педагогічні працівники закладів фахової передвищої освіти, професійної (професійно-технічної) освіти, закладів загальної середньої освіти, за умови що вони працюють відповідно у закладах вищої чи фахової передвищої освіти, наукових установах та організаціях, закладах професійної (професійно-технічної) чи загальної середньої освіти за основним місцем роботи не менш як на 0,75 ставки;

3) жінки та чоловіки, чиї близькі родичі (чоловік, дружина, син, донька, батько, мати або рідний (повнорідний) брат чи сестра) загинули або пропали безвісти під час проведення антитерористичної операції з числа:

військовослужбовців або працівників утворених відповідно до законів України військових формувань, що захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, які загинули або пропали безвісти під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення;

працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися до забезпечення проведення антитерористичної операції та загинули або пропали безвісти під час забезпечення проведення антитерористичної операції безпосередньо в районах та у період її проведення;

осіб, які загинули або пропали безвісти під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, за

умови що в подальшому такі добровольчі формування були включені до складу утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів;

осіб, які загинули або пропали безвісти під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах її проведення у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, але в подальшому такі добровольчі формування не були включені до складу утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів і виконували завдання антитерористичної операції у взаємодії з утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями та правоохоронними органами;

4) жінки та чоловіки, чії близькі родичі (чоловік, дружина, син, донька, батько, мати або рідний (повнорідний) брат чи сестра) загинули або пропали безвісти під час здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, а також під час забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії проти України під час дії воєнного стану;

5) члени сімей (чоловік, дружина, син, донька, батько, мати, рідний (повнорідний) брат чи сестра) осіб, яким посмертно присвоєно звання Герой України за громадянську мужність, патріотизм, героїчне відстоювання конституційних засад демократії, прав і свобод людини, самовіддане служіння Українському народові, виявлені під час Революції Гідності (листопад 2013 року – лютий 2014 року).

4. Особи, зазначені у пунктах 1–5 частини третьої цієї статті, у зазначений період можуть бути прийняті на військову службу за контрактом.

5. Не підлягають призову на військову службу під час мобілізації до досягнення 25-річного віку військовозобов'язані, які пройшли базову загальновійськову підготовку відповідно до статті 10¹ Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу" чи базову військову службу. Такі особи у зазначений період можуть бути призвані на військову службу за їх згодою.

6. Не підлягають призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язані з числа громадян, які проходили військову службу та були звільнені зі служби у запас у зв'язку із звільненням з полону. Такі особи можуть бути призвані на військову службу за їх згодою.

7. Перевірка підстав щодо надання військовозобов'язаним відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації та її оформлення здійснюється територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки.

8. Відстрочка від призову на військову службу під час мобілізації може оформлюватися за допомогою Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів на підставі даних, отриманих з інших

державних реєстрів або баз даних, які підтверджують, що військовозобов'язаний має право на одну з вищезазначених відстрочок. Порядок оформлення відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації за допомогою цього реєстру визначається Кабінетом Міністрів України.

9. Єдиним державним реєстром призовників, військовозобов'язаних та резервістів забезпечується неможливість надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації більше ніж одному військовозобов'язаному з підстав, зазначених у пунктах 9–14 частини першої цієї статті";

12) статтю 25 викласти в такій редакції:

"Стаття 25. Організація і порядок бронювання військовозобов'язаних

1. Бронюванню підлягають військовозобов'язані, які працюють або проходять службу:

1) в органах державної влади, інших державних органах, органах місцевого самоврядування на посадах:

державної служби категорії "А", голів обласних, районних, районних у місті (у разі створення) рад, сільських, селищних, міських голів – усі військовозобов'язані;

державної служби категорій "Б", "В", в органах місцевого самоврядування – не більше 50 відсотків кількості військовозобов'язаних цих категорій у зазначених органах;

2) в органах державної влади, інших державних органах, Національній поліції України, Національному антикорупційному бюро України, Державному бюро розслідувань, органах прокуратури, Бюро економічної безпеки України, Державній службі України з надзвичайних ситуацій, Державній кримінально-виконавчій службі України, Службі судової охорони, в судах, установах системи правосуддя та органах досудового розслідування (крім військовозобов'язаних, зазначених у пункті 1 цієї частини), а також на штатних посадах патронатних служб державних органів, юрисдикція яких поширюється на всю територію України;

3) на підприємствах, в установах і організаціях, яким встановлено мобілізаційні завдання (замовлення), у разі якщо це необхідно для виконання встановлених мобілізаційних завдань (замовлень);

4) на підприємствах, в установах і організаціях, які є критично важливими для забезпечення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань або функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період, у тому числі кінцеві бенефіціарні власники таких підприємств, які не є їх працівниками. Критерії та порядок, за якими здійснюється визначення підприємств, установ і організацій, які є критично важливими для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період, а також критично важливими для забезпечення

потреб Збройних Сил України, інших військових формувань в особливий період, встановлюються Кабінетом Міністрів України.

2. Порядок та організація бронювання, критерії, перелік посад і професій, а також обсяги бронювання військовозобов'язаних визначаються цим Законом та нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України, прийнятими на його виконання.

3. Органи державної влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, що здійснюють бронювання військовозобов'язаних, зобов'язані оформити відстрочку від призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язаних, які заброньовані у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, у районному (міському) територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки, на території відповідальності якого вони розміщуються";

13) доповнити розділом VI¹ такого змісту:

**"Розділ VI¹. ЗАХОДИ ВПЛИВУ ЩОДО ГРОМАДЯН, ЯКІ НЕ
ВИКОНУЮТЬ ОBOB'ЯЗКИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ЦИМ ЗАКОНОМ,
ПІД ЧАС МОБІЛІЗАЦІЇ"**

Стаття 27. Заходи впливу

1. У разі невиконання під час мобілізації громадянином обов'язків, передбачених частинами першою, третьою статті 22 цього Закону, та вчинення ним адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 210¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення, керівник територіального центру комплектування та соціальної підтримки звертається до органів та підрозділів, що входять до системи поліції, щодо здійснення адміністративного затримання та доставлення такого громадянина до територіального центру комплектування та соціальної підтримки.

У разі отримання письмової відповіді про неможливість здійснити адміністративне затримання та доставлення громадянина до територіального центру комплектування та соціальної підтримки його керівник протягом п'яти днів з дня отримання такої відповіді надсилає такому громадянину в паперовій формі засобами поштового зв'язку рекомендованим листом з повідомленням про вручення на адресу його місцезнаходження, місця проживання чи перебування вимогу про виконання обов'язку (обов'язків) військовозобов'язаним, резервістом (далі – вимога).

2. Форма та зміст вимоги визначаються Міністерством оборони України.

3. Днем вручення вимоги є:

1) день вручення вимоги під розписку засобами поштового зв'язку;

2) день проставлення у поштовому повідомленні відмітки про відмову отримати вимогу чи відмітки про неможливість вручення вимоги особі з інших причин за адресою місцезнаходження, місця проживання чи перебування особи, повідомленою цією особою територіальному центру комплектування та соціальної підтримки;

3) день проставлення у поштовому повідомленні відмітки про відмову отримати вимогу чи відмітки про неможливість вручення вимоги особі з інших причин за адресою місцезнаходження, місця проживання чи перебування особи, що зареєстровані у встановленому законом порядку, якщо ця особа не повідомила територіальному центру комплектування та соціальної підтримки іншої адреси.

4. У разі якщо громадянин добровільно протягом 10 календарних днів з дня вручення вимоги не виконав зазначеного у ній обов'язку (обов'язків), територіальний центр комплектування та соціальної підтримки звертається до суду в порядку, встановленому законом, з приводу тимчасового обмеження такого громадянина у праві керування транспортним засобом під час мобілізації – на строк до виконання або відкликання такої вимоги.

5. Вимога вважається виконаною у разі виконання громадянином обов'язку (обов'язків), зазначеного у вимозі.

6. Вимога вважається відкликаною у разі припинення або завершення строку мобілізації.

7. У разі виникнення обставин, передбачених частиною п'ятою цієї статті, територіальний центр комплектування та соціальної підтримки, керівник якого видав вимогу, не пізніше наступного робочого дня з дня їх виникнення видає громадянину та/або його представнику документ, який підтверджує виконання вимоги.

8. У разі виникнення обставин, передбачених частиною п'ятою цієї статті, та призову громадянина на військову службу під час мобілізації територіальний центр комплектування та соціальної підтримки, керівник якого видав вимогу, не пізніше наступного робочого дня з дня виникнення таких обставин надсилає органу державної виконавчої служби, на примусовому виконанні якого перебуває рішення суду про тимчасове обмеження такого громадянина у праві керування транспортним засобом під час мобілізації, повідомлення про виконання вимоги";

14) у тексті Закону слова "Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту" у всіх відмінках і числах замінити словами "сили цивільного захисту" у відповідному відмінку.

9. У Законі України "Про військовий обов'язок і військову службу" (Відомості Верховної Ради України, 2006 р., № 38, ст. 324 із наступними змінами):

1) статтю 1 викласти в такій редакції:

"Стаття 1. Військовий обов'язок

1. Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є конституційним обов'язком громадян України.

2. Військовий обов'язок установлюється з метою підготовки громадян України до захисту Вітчизни, забезпечення особовим складом Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення (далі – Збройні Сили України та інші військові формування), посади в яких комплектуються військовослужбовцями.

3. Військовий обов'язок включає:

підготовку громадян до військової служби;

взяття громадян на військовий облік;

прийняття в добровільному порядку (за контрактом) та призов (направлення) на військову службу;

проходження військової служби;

виконання військового обов'язку в запасі;

проходження служби у військовому резерві;

дотримання правил військового обліку.

4. Громадяни України мають право на заміну виконання військового обов'язку альтернативною (невійськовою) службою згідно з Конституцією України та Законом України "Про альтернативну (невійськову) службу".

5. Від виконання військового обов'язку громадяни України звільняються на підставах, визначених цим Законом.

6. Військовий обов'язок не поширюється на іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні.

У випадках, передбачених законом, іноземці та особи без громадянства, які на законних підставах перебувають на території України, можуть у добровільному порядку (за контрактом) проходити військову службу у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту та Національній гвардії України.

7. Виконання військового обов'язку громадянами України забезпечують державні органи, органи місцевого самоврядування, утворені відповідно до законів України військові формування, підприємства, установи та організації

незалежно від підпорядкування і форм власності в межах їх повноважень, передбачених законом, центри надання адміністративних послуг, центри рекрутингу та районні (об'єднані районні), міські (районні у містах, об'єднані міські) територіальні центри комплектування та соціальної підтримки, територіальні центри комплектування та соціальної підтримки Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя (далі – територіальні центри комплектування та соціальної підтримки).

8. Положення про центри рекрутингу, територіальні центри комплектування та соціальної підтримки затверджуються Кабінетом Міністрів України. Діяльність територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, центрів рекрутингу координується та спрямовується Міністерством оборони України.

9. Щодо військового обов'язку громадяни України поділяються на такі категорії:

допризовники – особи, які підлягають взяттю на військовий облік;

призовники – особи, які взяті на військовий облік;

військовослужбовці – особи, які проходять військову службу;

військовозобов'язані – особи, які перебувають у запасі для комплектування Збройних Сил України та інших військових формувань на особливий період, а також для виконання робіт із забезпечення оборони держави;

резервісти – особи, які проходять службу у військовому резерві Збройних Сил України, інших військових формувань і призначені для їх комплектування у мирний час та в особливий період.

До категорії військовослужбовців прирівнюються іноземці та особи без громадянства, які відповідно до закону проходять військову службу у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту та Національній гвардії України.

Призовникам, військовозобов'язаним, резервістам та військовослужбовцям оформлюється та видається військово-обліковий документ, який є документом, що визначає належність його власника до виконання військового обов'язку. Форма, порядок оформлення (створення) та видачі військово-облікового документа для призовників, військовозобов'язаних та резервістів визначаються Кабінетом Міністрів України, а для військовослужбовців – відповідно Міністерством оборони України, Міністерством внутрішніх справ України, Службою безпеки України, розвідувальними органами України, Управлінням державної охорони України та Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України.

10. Громадяни України, які підлягають взяттю на військовий облік, перебувають на військовому обліку призовників або у запасі Збройних Сил України, у запасі Служби безпеки України, розвідувальних органів України чи проходять службу у військовому резерві, зобов'язані:

уточнити протягом 60 днів з дня набрання чинності указом Президента України про оголошення мобілізації, затвердженим Верховною Радою України, свої персональні дані через центр надання адміністративних послуг або через електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного, резервіста, або у територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки;

прибувати за викликом районного (об'єднаного районного), міського (районного у місті, об'єднаного міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки (далі – відповідні районні (міські) територіальні центри комплектування та соціальної підтримки), Центрального управління або регіонального органу Служби безпеки України, відповідного підрозділу розвідувальних органів України для оформлення військово-облікових документів, взяття на військовий облік, проходження медичного огляду, направлення на підготовку з метою здобуття або вдосконалення військово-облікової спеціальності, призову на військову службу або на збори військовозобов'язаних та резервістів;

проходити медичний огляд згідно з рішеннями комісії з питань взяття на військовий облік, комісії з питань направлення для проходження базової військової служби або військово-лікарської комісії відповідного районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки, закладів охорони здоров'я Служби безпеки України, а у Службі зовнішньої розвідки України, розвідувальному органі Міністерства оборони України чи розвідувальному органі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, – за рішенням керівників відповідних підрозділів або військово-лікарської комісії Служби зовнішньої розвідки України, розвідувального органу Міністерства оборони України чи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, відповідно;

проходити підготовку до військової служби, військову службу і виконувати військовий обов'язок у запасі;

виконувати правила військового обліку, встановлені законодавством.

Резервісти зобов'язані прибувати до військової частини, в якій вони проходять службу у військовому резерві, за викликом командира цієї військової частини.

11. Жінки, які придатні до проходження військової служби за станом здоров'я та віком і закінчили заклади професійної (професійно-технічної), фахової передвищої або вищої освіти та здобули медичну або фармацевтичну спеціальність, підлягають взяттю на військовий облік військовозобов'язаних.

Жінки, які мають спеціальність та/або професію, споріднену з відповідною військово-обліковою спеціальністю, визначеною в переліку, затвердженому Міністерством оборони України, та придатні до проходження військової служби за станом здоров'я та віком, крім зазначених в абзаці першому цієї частини, беруться на військовий облік військовозобов'язаних за їхнім бажанням.

12. Жінки, які перебувають на військовому обліку, можуть бути призвані на військову службу чи залучені для виконання робіт із забезпечення оборони держави у воєнний час у добровільному порядку. У мирний час жінки можуть бути прийняті на військову службу та службу у військовому резерві тільки в добровільному порядку (за контрактом).

Жінки виконують військовий обов'язок на рівних засадах із чоловіками (за винятком випадків, передбачених законодавством з питань охорони материнства та дитинства, а також заборони дискримінації за ознакою статі), що включає прийняття в добровільному порядку (за контрактом) та призов на військову службу, проходження військової служби, проходження служби у військовому резерві, виконання військового обов'язку в запасі та дотримання правил військового обліку";

2) у статті 2:

абзац другий частини другої викласти в такій редакції:

"громадянами України – у добровільному порядку (за контрактом), за направленням або за призовом";

частину четверту доповнити абзацом другим такого змісту:

"Стратегія залучення, розвитку та утримання людського капіталу в силах оборони України визначається Міністерством оборони України";

в абзаці другому частини шостої слово "строкова" замінити словом "базова";

у частині сьомій слово "Строкову" замінити словом "Базову";

у частині тринадцятій:

у першому реченні слова "які приписуються до призовних діляниць" замінити словами "які перебувають на військовому обліку", а слова "які призиваються або приймаються" – словами "які призиваються, направляються або приймаються";

друге речення викласти в такій редакції: "Порядок проходження медичного огляду затверджується відповідно Міністерством оборони України, центральними органами виконавчої влади, які відповідно до закону здійснюють керівництво військовими формуваннями, Службою безпеки України, Службою зовнішньої розвідки України за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України";

3) у статті 4:

абзац другий частини першої викласти в такій редакції:

"призову (направлення) громадян України на військову службу";

частину шосту виключити;

4) у статті 5:

частину другу доповнити абзацом такого змісту:

"Військове звання "рекрут" є військовим званням осіб рядового складу (крім курсантів закладів фахової передвищої військової освіти, вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти), які проходять випробування при прийнятті на військову службу за контрактом до закінчення випробування, проходять базову військову службу або призвані на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період протягом строку підготовки у навчальних частинах (центрах)";

частину п'яту викласти в такій редакції:

"5. Присвоєння військових звань та пониження у військовому званні військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, переатестація осіб, які мають спеціальні звання або класні чини, для присвоєння військових звань здійснюються в порядку, визначеному статутами Збройних Сил України, положеннями про проходження військової служби, положеннями про проходження громадянами України служби у військовому резерві. Військові звання присвоюються довічно. Позбавлення військових звань та поновлення у військовому званні здійснюються за рішенням суду";

5) у статті 6:

у частині другій слова "та Службою зовнішньої розвідки України" замінити словами "Управлінням державної охорони України та розвідувальними органами України";

у частині третій слова "визначається Генеральним штабом Збройних Сил України" замінити словами "затверджується Міністерством оборони України, Міністерством внутрішніх справ України";

у частині четвертій слова "та Службі зовнішньої розвідки України" замінити словами "Управлінні державної охорони України та розвідувальних органах України";

частину п'яту викласти в такій редакції:

"5. Військові посади, передбачені штатами воєнного часу, при переведенні Збройних Сил України, інших військових формувань, Служби безпеки України та розвідувальних органів України на організацію і штати воєнного часу укомплектовуються військовослужбовцями, резервістами або військовозобов'язаними";

6) у статті 7:

частину шосту після слів "Службою зовнішньої розвідки України" доповнити словами "розвідувальним органом Міністерства оборони України";

частину сьому після слів "Службою зовнішньої розвідки України" доповнити словами "розвідувальним органом Міністерства оборони України";

7) у статті 8:

у частині першій слова "допризовну підготовку, підготовку у військових оркестрах" замінити словами "допризовну підготовку, базову загальновійськову підготовку";

частину третю викласти в такій редакції:

"3. Порядок організації та проведення допризовної підготовки визначається Положенням про допризовну підготовку, яке затверджується Кабінетом Міністрів України";

у частині четвертій слова "та підготовки призовників з військово-технічних спеціальностей" виключити;

8) доповнити статтю 10¹ такого змісту:

"Стаття 10¹. Базова загальновійськова підготовка

1. Базова загальновійськова підготовка проводиться з метою здобуття громадянами України військово-облікової спеціальності, навичок і умінь, необхідних для виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.

2. Базова загальновійськова підготовка проводиться у вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, навчальних частинах (центрах) Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення та Державної спеціальної служби транспорту, закладах освіти із специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських, а також у закладах вищої освіти всіх форм власності.

Для проведення базової загальновійськової підготовки залучаються громадські організації та об'єднання, у тому числі громадські об'єднання ветеранів війни.

3. Порядок проведення базової загальновійськової підготовки визначається цим Законом та нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України.

4. Базова загальновійськова підготовка включається до навчальних планів закладів вищої освіти всіх форм власності як окрема навчальна дисципліна.

Базова загальновійськова підготовка у закладах вищої освіти всіх форм власності проводиться з громадянами України чоловічої статі (жіночої статі – добровільно).

Від проходження базової загальновійськової підготовки у закладах вищої освіти всіх форм власності звільняються громадяни:

які визнані за станом здоров'я непридатними до військової служби;

які до набуття громадянства України пройшли військову службу в інших державах;

які проходили військову службу.

5. Під час практичних занять, передбачених навчальними планами базової загальновійськової підготовки, на громадян України, які проходять таку підготовку, поширюються права та обов'язки, встановлені законами для військовозобов'язаних, призваних на навчальні (перевірочні) збори";

9) частину шосту статті 11 викласти в такій редакції:

"6. Громадяни України, які не атестовані для присвоєння військового звання офіцерського складу після закінчення закладу вищої освіти і не проходили військову службу або базову загальновійськову підготовку, підлягають направленню для проходження базової військової служби з урахуванням, за можливості, фаху, який вони здобули у закладі вищої освіти, або за спорідненими військово-обліковими спеціальностями";

10) назву глави III викласти в такій редакції:

"Глава III
ВЗЯТТЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ НА ВІЙСЬКОВИЙ ОБЛІК, НАПРАВЛЕННЯ
ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ БАЗОВОЇ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ, ПРИЗОВ
І ПРИЙНЯТТЯ НА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ";

11) статтю 14 викласти в такій редакції:

"Стаття 14. Взяття громадян України на військовий облік призовників

1. Взяття громадян України на військовий облік призовників проводиться з метою визначення наявних людських ресурсів, ступеня їх придатності до військової служби, встановлення освітнього рівня, здобутої спеціальності або професії, рівня фізичної підготовки, вивчення особистих якостей.

2. Взяття громадян України на військовий облік призовників здійснюється у районних (міських) територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки за місцем проживання.

3. Щороку протягом січня – березня беруться на облік громадяни України чоловічої статі, яким у рік взяття на військовий облік виповнюється 17 років.

4. Не підлягають взяттю на військовий облік призовників громадяни України, які відбувають покарання в установах виконання покарань або до яких застосовано примусові заходи медичного характеру.

5. Органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, заклади освіти незалежно від підпорядкування і форми власності щороку у строки та в порядку, встановлені Кабінетом Міністрів України, зобов'язані подавати до відповідних районних (міських) територіальних центрів

комплектування та соціальної підтримки списки громадян України, які підлягають взяттю на військовий облік призовників.

6. Для взяття на військовий облік призовників громадяни України зобов'язані особисто прибути до відповідного районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки у строк, визначений у повістці, та подати необхідні документи, перелік яких установлюється Міністерством оборони України.

7. Для взяття на військовий облік у відповідних районних (міських) центрах комплектування та соціальної підтримки утворюються комісії з питань взяття на військовий облік у такому складі:

голова комісії – керівник відповідного районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки;

члени комісії:

представник районної державної адміністрації, виконавчого органу міської ради (структурного органу освіти);

представник уповноваженого підрозділу територіального органу Національної поліції України, який проводить роботу з неповнолітніми;

лікар, який організовує роботу медичних працівників з медичного огляду громадян України, які підлягають взяттю на військовий облік;

психолог відповідного державного (комунального) закладу, розташованого на території району (міста);

секретар комісії.

8. Персональний склад районної (міської) комісії з питань взяття на військовий облік (основний та резервний), персональний склад лікарів-спеціалістів, які залучаються для проведення медичного огляду допризовників (основний та резервний), порядок роботи комісії затверджуються щороку головою районної державної адміністрації (міським головою).

9. На районні (міські) комісії з питань взяття на військовий облік покладаються:

організація і проведення медичного огляду допризовників, які викликаються на комісію, визначення їх придатності для військової служби;

виявлення і попередній відбір кандидатів для направлення до вступу на навчання у закладах фахової передвищої військової освіти, вищих військових навчальних закладах або військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти;

направлення для медичного огляду до комісії з питань направлення для проходження базової військової служби Автономної Республіки Крим, обласних, Київської або Севастопольської міської комісій громадян України, яких визнано непридатними до військової служби за станом здоров'я, та таких, що виявили незгоду з результатами медичного огляду;

прикріплення до закладів охорони здоров'я за місцем проживання громадян України, яких визнано під час взяття на військовий облік тимчасово непридатними до військової служби за станом здоров'я, та таких, що потребують обстеження або медичного нагляду. Відвідування закладів охорони здоров'я згідно з рішенням комісії з питань взяття на військовий облік для громадян є обов'язковим;

прикріплення до відповідних закладів освіти громадян України, які мають низьку освітню підготовку або не володіють чи недостатньо володіють державною мовою;

організація роботи з вивчення особистості призовників, їх морально-ділових якостей та сімейного стану;

направлення до відповідних правоохоронних органів матеріалів на громадян України, які ухиляються від взяття на військовий облік.

10. За результатами медичного огляду громадянина України і з урахуванням рівня його освітньої підготовки, особистих якостей, роду діяльності та спеціальності комісія з питань взяття на військовий облік може прийняти одне з таких рішень:

придатний для військової служби та попередньо призначений до служби у Збройних Силах України чи іншому військовому формуванні;

тимчасово непридатний до військової служби, потребує лікування;

підлягає направленню на додаткове медичне обстеження та проведення повторного медичного огляду (із зазначенням дати проведення);

непридатний до військової служби;

направлення до відповідних правоохоронних органів матеріалів на громадян України, які ухиляються від взяття на військовий облік";

12) статтю 15 викласти в такій редакції:

"Стаття 15. Направлення громадян України для проходження базової військової служби

1. Для проходження базової військової служби направляються придатні для цього за станом здоров'я громадяни України чоловічої статі (жіночої статі – добровільно), яким до дня відправлення на базову військову службу виповнилося 18 років, та старші особи, які не досягли 25-річного віку.

Зазначені громадяни України можуть один раз обрати рік проходження базової військової служби до досягнення ними 24-річного віку.

2. Громадяни України, які перебувають на військовому обліку призовників, у добровільному порядку можуть бути прийняті на військову службу за контрактом на умовах, передбачених частиною першою статті 20

цього Закону, та в порядку, визначеному положеннями про проходження військової служби громадянами України.

3. Направлення громадян України для проходження базової військової служби включає:

прибуття на медичний огляд, професійно-психологічний відбір та засідання комісії з питань направлення для проходження базової військової служби;

проходження медичного огляду (у тому числі, за необхідності, направлення на додаткове медичне обстеження);

проведення професійно-психологічного відбору;

засідання комісії з питань направлення для проходження базової військової служби;

прибуття за зазначеними в повістці районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки адресою та часом для відправлення у навчальну частину (центр) для проходження базової військової служби та знаходження у відповідному територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки (обласному збірному пункті) до відправлення у навчальну частину (центр).

4. Організація направлення громадян України для проходження базової військової служби здійснюється районними державними адміністраціями (виконавчими органами міських рад) у взаємодії з відповідними районними (міськими) територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки та органами місцевого самоврядування.

5. Порядок організації підготовки та направлення громадян України для проходження базової військової служби визначається цим Законом та нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України.

6. Строки направлення та чисельність громадян України, які направляються на базову військову службу, а також обсяги видатків для забезпечення направлення на базову військову службу, визначаються Кабінетом Міністрів України.

7. Керівники підприємств, установ, організацій і закладів освіти незалежно від підпорядкування та форми власності сприяють прибуттю громадян України до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки (збірних пунктів) шляхом вжиття відповідних інформаційних та організаційно-технічних заходів.

8. У разі неявки призовника без поважних причин за викликом відповідного районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки на комісію з питань направлення для проходження базової військової служби він несе відповідальність, установлену законом.

9. Поважними причинами неприбуття громадянина у строк, визначений у повістці, які підтверджені документами відповідних уповноважених державних органів, визнаються:

перешкода стихійного характеру, хвороба призовника, воєнні дії на відповідній території та їх наслідки або інші обставини, які позбавили його можливості особисто прибути у зазначені пункт і строк;

смерть його близького родича (батьків, дружини, дитини, рідних брата, сестри, діда, баби) або близького родича його дружини.

У разі неприбуття громадянин зобов'язаний у найкоротший строк, але не пізніше трьох діб від визначених у повістці дати і часу прибуття до територіального центру комплектування та соціальної підтримки, повідомити про причини неявки шляхом безпосереднього звернення до зазначеного у повістці територіального центру комплектування та соціальної підтримки або в будь-який інший спосіб з подальшим його прибуттям у строк, що не перевищує сім календарних днів";

13) статтю 16 викласти в такій редакції:

"Стаття 16. Комісії з питань направлення для проходження базової військової служби

1. Для направлення громадян України для проходження базової військової служби в районах (містах) утворюються комісії з питань направлення для проходження військової служби (далі – районна (міська) комісія) у такому складі:

голова комісії – заступник голови районної державної адміністрації (міського голови);

члени комісії:

керівник відповідного районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки;

заступник керівника структурного підрозділу освіти районної державної адміністрації (підрозділу освіти виконавчого органу міської ради);

заступник керівника уповноваженого підрозділу територіального органу Національної поліції України, який проводить роботу з неповнолітніми;

лікар, який організовує роботу медичних працівників з медичного огляду призовників;

психолог відповідного державного (комунального) закладу, розташованого на території району (міста);

представники Збройних Сил України та інших військових формувань, громадських організацій, підприємств, установ і організацій за попереднім узгодженням з головою комісії;

секретар комісії.

2. Персональний склад районної (міської) комісії (основний та резервний), персональний склад лікарів-спеціалістів, які залучаються для проведення медичного огляду призовників (основний та резервний), графік засідань комісії, порядок проведення та забезпечення заходів з організації направлення громадян України для проходження базової військової служби затверджуються головою районної державної адміністрації (міським головою).

3. На районні (міські) комісії покладається:

організація медичного огляду та направлення громадян України для проходження базової військової служби з призначенням їх для служби у Збройних Силах України чи іншому військовому формуванні;

надання відстрочки від направлення для проходження базової військової служби;

звільнення від проходження базової військової служби та взяття громадян України на облік військовозобов'язаних;

направлення громадян України, які виявили бажання вступити до закладів фахової передвищої військової освіти, вищих військових навчальних закладів або військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти, для проходження випробувань та складання вступних іспитів або прийняття рішення про відмову в такому направленні;

направлення до закладів охорони здоров'я за місцем проживання (перебування) громадян, яких визнано тимчасово непридатними до військової служби;

організація роботи з вивчення особистостей громадян України, їх морально-ділових якостей та сімейного стану;

направлення до відповідних правоохоронних органів матеріалів на громадян України, які ухиляються від направлення для проходження базової військової служби.

4. У разі втрати (зміни) підстав щодо прийнятого рішення про направлення для проходження базової військової служби районна (міська) комісія може скасувати (змінити) раніше прийняте нею рішення на підставі листа начальника тимчасової адміністрації збірного пункту, в якому зазначено, з яких причин громадянин України підлягає поверненню. Усіх громадян, яких було повернуто із збірного пункту, керівники районних (міських) територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки вдруге викликають на відповідну районну (міську) комісію для вирішення питання про їх направлення на військову службу.

5. Рішення районної (міської) комісії може бути оскаржено громадянином України до комісії вищого рівня або до суду в порядку, передбаченому законом.

6. Для керівництва і контролю за діяльністю районних (міських) комісій в Автономній Республіці Крим, областях та містах Києві та Севастополі утворюються відповідно комісія Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські комісії (далі – комісія вищого рівня). Персональний склад комісії вищого рівня (основний та резервний), персональний склад лікарів-спеціалістів, які залучаються для проведення медичного огляду призовників (основний та резервний), порядок проведення та забезпечення роботи з організації направлення громадян України для проходження базової військової служби затверджуються відповідно Головою Ради міністрів Автономної Республіки Крим та головами обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

Комісія вищого рівня утворюється в такому складі:

голова комісії – заступник Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим, заступник голови обласної (Київської або Севастопольської міської) державної адміністрації;

члени комісії:

керівник територіального центру комплектування та соціальної підтримки Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя;

заступник керівника органу освіти і науки Автономної Республіки Крим, заступник керівника структурного підрозділу освіти і науки обласної (Київської або Севастопольської міської) державної адміністрації;

заступник керівника відповідного територіального органу Національної поліції України;

лікар, який організовує роботу медичних працівників з медичного огляду призовників;

психолог відповідного державного (комунального) закладу, розташованого на території Автономної Республіки Крим, області, міста Києва або Севастополя;

представники Збройних Сил України та інших військових формувань, громадських організацій, підприємств, установ і організацій за попереднім погодженням з головою комісії;

секретар комісії.

7. На комісію вищого рівня покладаються:

керівництво діяльністю районних (міських) комісій;

організація медичного огляду громадян України, які визнані районними (міськими) комісіями з питань взяття на військовий облік або районними (міськими) комісіями непридатними або тимчасово непридатними до військової служби за станом здоров'я, та громадян України, які заявили про незгоду

з результатами медичного огляду чи рішеннями районних (міських) комісій з питань взяття на військовий облік або районних (міських) комісій, а також громадян, які направлені для проходження базової військової служби безпосередньо перед їх відправленням до місць служби;

перевірка підстав щодо надання відстрочки або звільнення громадян України від проходження базової військової служби;

контроль за обґрунтованим призначенням призовників для служби у Збройних Силах України чи в іншому військовому формуванні з урахуванням їх освіти, досвіду, здібностей, інтересів та особистих можливостей;

розгляд скарг громадян на рішення та дії районних (міських) комісій.

8. Комісія вищого рівня має право переглядати та змінювати рішення відповідних районних (міських) комісій та рішення районних (міських) комісій з питань взяття на військовий облік стосовно громадян України, визнаних непридатними до військової служби за станом здоров'я.

9. Рішення комісії вищого рівня може бути оскаржено до суду в порядку, передбаченому законом";

14) статтю 17 викласти в такій редакції:

"Стаття 17. Відстрочка від направлення для проходження базової військової служби

1. Відстрочка від направлення для проходження базової військової служби надається призовникам, які:

визнані тимчасово непридатними до військової служби за станом здоров'я;

навчаються у закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти, вищої духовної освіти за денною або дуальною формою здобуття освіти, в інтернатурі або докторантурі (зазначена відстрочка надається до досягнення особою 24-річного віку);

обрали відповідний рік, в якому бажають пройти базову військову підготовку;

мають право на звільнення з військової служби через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких визначається частиною дванадцятою статті 26 цього Закону.

2. Відстрочка від направлення для проходження базової військової служби надається призовникам, яким повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення або стосовно яких кримінальна справа розглядається судом, до прийняття відповідного рішення.

3. У випадках, не передбачених цим Законом, відстрочка від направлення для проходження базової військової служби може бути надана призовникам згідно з рішенням комісії вищого рівня за поданням районних (міських) комісій з питань взяття на військовий облік.

4. Призовники, яким надано відстрочку від направлення для проходження базової військової служби у зв'язку з навчанням у закладах освіти або через сімейні обставини, зобов'язані щороку, до 1 жовтня, подавати до відповідних районних (міських) територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки документи, що підтверджують їхнє право на відстрочку";

15) статтю 18 викласти в такій редакції:

"Стаття 18. Звільнення від проходження базової військової служби

1. Від проходження базової військової служби звільняються призовники: які визнані за станом здоров'я непридатними до військової служби; які до набуття громадянства України пройшли військову службу в інших державах";

16) статтю 18¹ виключити;

17) частину першу статті 19 викласти в такій редакції:

"1. Військовослужбовці, які проходять кадрову військову службу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, військову службу за призовом осіб офіцерського складу, громадяни, які перебувають на військовому обліку та мають вищу, фахову передвищу, професійну (професійно-технічну), повну або базову загальну середню освіту і не проходили базову військову службу, військовозобов'язані, а також жінки, які не перебувають на військовому обліку і вирішили вступити на військову службу за контрактом, укладають контракт про проходження військової служби за контрактом з дотриманням умов, передбачених статтею 20 цього Закону";

18) у статті 20:

у частині першій:

в абзаці другому слова "проходять строкову військову службу або" замінити словами "пройшли базову військову службу, проходять";

в абзаці третьому слова "строкову військову службу або" виключити;

у частині другій слова "військовослужбовців строкової служби, які прослужили не менше шести місяців" виключити;

у частині третій:

абзац другий замінити трьома новими абзацами такого змісту:

"Особи офіцерського складу, зазначені в абзаці першому цієї частини:

не пізніше шести місяців з дня припинення чи скасування воєнного стану проходять курс військової підготовки за напрямом, що відповідає профілю службової діяльності;

не пізніше п'яти років з дня припинення чи скасування воєнного стану здобувають освітній ступінь вищої освіти не нижче бакалавра";

доповнити абзацом п'ятим такого змісту:

"У разі невиконання вимог, визначених абзацами другим – четвертим цієї частини, особи офіцерського складу, зазначені в абзаці першому цієї частини, звільняються з військової служби у зв'язку із систематичним невиконанням умов контракту військовослужбовцем";

19) у статті 20²:

пункт 3 частини третьої доповнити словами "Управління державної охорони України";

у частині шостій:

пункти 1 і 2 викласти в такій редакції:

"1) жінок, які до укладення контракту не перебували на військовому обліку:

у мирний час та під час особливого періоду (крім періодів проведення мобілізації та дії воєнного стану) – звільняються з військової служби відповідно до підпунктів "б", "г", "м", "ж", "р", "с" пункту 1, підпунктів "б", "г", "ї", "р", "с" пункту 2 частини п'ятої статті 26 цього Закону;

під час проведення мобілізації та дії воєнного стану – направляються для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період або звільняються з військової служби відповідно до підпунктів "б", "в", "г", "з" пункту 3 частини п'ятої статті 26 цього Закону;

2) громадян призовного віку, які до укладення контракту не проходили військову службу:

у мирний час та під час особливого періоду (крім періодів проведення мобілізації та дії воєнного стану) – направляються для проходження базової військової служби, а за наявності підстав, визначених підпунктами "б", "г", "ж", "р", "с" пункту 1, підпунктами "б", "г", "е", "р", "с" пункту 2 частини п'ятої статті 26 цього Закону, звільняються з військової служби;

під час проведення мобілізації та дії воєнного стану – направляються для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, а за наявності підстав, визначених підпунктами "б", "в", "г", "з" пункту 3 частини п'ятої статті 26 цього Закону, звільняються з військової служби";

абзац третій пункту 3 викласти в такій редакції:

"під час проведення мобілізації та дії воєнного стану – направляються для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період або звільняються з військової служби відповідно до підпунктів "б", "в", "г", "з" пункту 3 частини п'ятої статті 26 цього Закону";

пункт 4 виключити;

пункти 5 і 6 викласти в такій редакції:

"5) військовослужбовців, які до укладення контракту проходили військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, направляються для подальшого проходження військової служби до Збройних Сил України та інших військових формувань, у списках особового складу яких вони числилися, якщо вони не виступили встановлених строків військової служби, або звільняються з військової служби відповідно до підпунктів "б", "г", "е", "р", "с" пункту 2 та підпунктів "б", "в", "г", "з" пункту 3 частини п'ятої статті 26 цього Закону;

6) військовослужбовців, які до укладення контракту проходили військову службу за призовом осіб офіцерського складу, направляються для подальшого її проходження до Збройних Сил України та інших військових формувань, у списках особового складу яких вони числилися, якщо вони не виступили встановлених строків цієї військової служби, або звільняються з військової служби відповідно до підпунктів "б", "г", "м", "ж", "р", "с" пункту 1 та підпунктів "б", "г", "е", "р", "с" пункту 2, підпунктів "б", "в", "г", "з" пункту 3 частини п'ятої статті 26 цього Закону";

20) статтю 21 викласти в такій редакції:

"Стаття 21. Матеріальне забезпечення громадян України у зв'язку з призовом, направленням або прийняттям на військову службу

1. Громадянам України, які звільняються з роботи у зв'язку з направленням, призовом або прийняттям на військову службу, виплачується вихідна допомога в розмірі двох прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня календарного року.

2. Громадяни України для виконання обов'язків, пов'язаних із взяттям на військовий облік, направленням, призовом або прийняттям на військову службу, а також особи, які направляються центрами рекрутингу, центрами надання адміністративних послуг, центрами зайнятості, відповідними районними (міськими) територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки, Центральним управлінням або регіональним органом Служби безпеки України, відповідними підрозділами розвідувальних органів України на медичний огляд (медичне обстеження в амбулаторних чи стаціонарних умовах), лікування, звільняються від роботи на час, необхідний для виконання зазначених обов'язків

та перебування в лікувальному закладі охорони здоров'я, із збереженням за такими громадянами місця роботи, займаної посади і середньої заробітної плати.

3. Перевезення громадян України, пов'язані з направленням або призовом на військову службу, до місця служби та їх харчування в дорозі здійснюються за рахунок коштів, передбачених у Державному бюджеті України на утримання Міністерства оборони України та інших центральних органів виконавчої влади, які відповідно до закону здійснюють керівництво відповідними військовими формуваннями, до яких направляються військовослужбовці.

4. Перевезення громадян України, прийнятих на військову службу за контрактом, до місця служби здійснюється за рахунок коштів, передбачених у Державному бюджеті України на утримання Міністерства оборони України та інших центральних органів виконавчої влади, які відповідно до закону здійснюють керівництво відповідними військовими формуваннями, в яких проходять військову службу військовослужбовці";

21) частини третю і четверту статті 21¹ викласти в такій редакції:

"3. Для прийняття на військову службу іноземці та особи без громадянства звертаються до центрів рекрутингу, центрів надання адміністративних послуг, центрів зайнятості, територіального центру комплектування та соціальної підтримки за місцем їх проживання чи тимчасового перебування або безпосередньо до військової частини, в якій вони мають бажання проходити службу за контрактом.

4. Процедура прийому та професійно-психологічного відбору, форма, порядок і правила укладення контракту, припинення (розірвання) контракту та наслідки його припинення (розірвання), порядок присвоєння військових звань іноземцям та особам без громадянства, а також інші питання проходження військової служби визначаються відповідними положеннями про проходження військової служби іноземцями та особами без громадянства, якщо інше не передбачено законом";

22) частину третю статті 21² доповнити словами "але не раніше шести місяців проходження ними безперервної військової служби";

23) статтю 23 викласти в такій редакції:

"Стаття 23. Строки військової служби

1. Строки базової військової служби в календарному обчисленні встановлюються:

в мирний час, в особливий період (крім періоду дії воєнного стану) – до п'яти місяців, з яких до трьох місяців здійснюється базова загальновійськова підготовка, до двох місяців – фахова підготовка;

під час дії воєнного стану – до трьох місяців, з яких не менше одного місяця здійснюється базова загальновійськова підготовка, до двох місяців – фахова підготовка.

2. Для громадян України, які приймаються на військову службу за контрактом та призначаються на посади, встановлюються такі строки військової служби в календарному обчисленні:

для осіб рядового складу – 3 роки;

для осіб сержантського і старшинського складу – від 3 до 5 років;

для курсантів закладів фахової передвищої військової освіти, вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти – час навчання у закладі фахової передвищої військової освіти, вищому військовому навчальному закладі або військовому навчальному підрозділі закладу вищої освіти;

для військовослужбовців, які закінчили заклади фахової передвищої військової освіти, вищі військові навчальні заклади, військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти та здобули рівень фахової передвищої військової освіти за програмою підготовки для проходження військової служби на посадах осіб сержантського і старшинського складу, – 5 років;

для осіб офіцерського складу з числа:

військовослужбовців, які закінчили вищі військові навчальні заклади, військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти за програмою підготовки для проходження військової служби на посадах осіб офіцерського складу та оволоділи:

спеціальностями льотного складу авіації – 10 років;

іншими спеціальностями – 5 років;

громадян, яким первинне військове звання присвоєно після проходження повного курсу військової підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу або в порядку атестування осіб до присвоєння первинних військових звань офіцерського складу запасу, – від 2 до 5 років;

інших громадян – від 1 до 5 років.

3. Для осіб, які приймаються на військову службу за контрактом в особливий період та призначаються на посади, крім осіб, зазначених в абзаці другому цієї частини, строки військової служби в календарному обчисленні встановлюються відповідно до частини другої цієї статті.

Для військовослужбовців військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, які під час дії особливого періоду виступили не менше двох місяців, осіб, звільнених з військової служби під час дії особливого періоду, які приймаються на військову службу за контрактом в особливий період (крім періоду дії воєнного стану), строк військової служби в календарному обчисленні встановлюється один рік або на строки, визначені

частиною четвертою цієї статті. Строк проходження військової служби для таких військовослужбовців може бути продовжено за новими контрактами на один рік або на строки, визначені частиною четвертою цієї статті. У разі закінчення особливого періоду або оголошення рішення про демобілізацію дія таких контрактів припиняється достроково.

Під час дії воєнного стану для осіб, які приймаються на військову службу за контрактом, та військовослужбовців військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період строк військової служби може встановлюватися на час до оголошення рішення про демобілізацію або на строки, визначені частиною другою цієї статті.

Під час дії воєнного стану для осіб (крім осіб офіцерського складу), які приймаються на військову службу за контрактом, із числа громадян віком від 18 до 25 років, строк військової служби встановлюється один рік.

Під час дії воєнного стану для громадян України, які здобули медичну та/або психологічну освіту та які приймаються на військову службу за контрактом на посади за медичними, психологічними напрямками діяльності, строк військової служби встановлюється один рік.

Під час дії воєнного стану громадяни, які прибули до територіального центру комплектування та соціальної підтримки з листом (письмовою згодою) від командира військової частини, приймаються на військову службу за контрактом та після проходження відповідної підготовки (у разі необхідності) направляються для подальшого проходження служби до військової частини, зазначеної у листі (письмовій згоді).

4. Строк проходження військової служби може бути продовжено за новим контрактом до досягнення граничного віку перебування на військовій службі:

для військовослужбовців, які проходять військову службу на посадах рядового складу, – на 3 роки;

для військовослужбовців, які проходять військову службу на посадах сержантського і старшинського складу, – на строк від 3 до 5 років;

для осіб офіцерського складу – на строк від 5 до 10 років.

Для осіб офіцерського складу, які мають право на пенсію за вислугу років, за їх бажанням строк проходження військової служби за новим контрактом може бути продовжено на строк від 2 до 10 років, але не більше ніж до досягнення граничного віку перебування на військовій службі.

Під час дії особливого періоду для військовослужбовців за їх бажанням строк проходження військової служби за новим контрактом може бути продовжено на строк від 1 до 10 років, але не більше ніж до досягнення граничного віку перебування на військовій службі.

5. Особам офіцерського складу, яким до досягнення граничного віку перебування на кадровій військовій службі залишилося менше 5 років, при переході на військову службу за контрактом тривалість дії першого контракту

визначається строком, який залишився до досягнення ними встановленого граничного віку перебування на військовій службі.

6. Для громадян України, які призвані на військову службу, встановлюються такі строки військової служби в календарному обчисленні:

для осіб офіцерського складу, які проходять військову службу за призовом, – до 18 місяців;

для військовослужбовців, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, – до строків, визначених рішенням Президента України, у тому числі у зв'язку із закінченням особливого періоду або оголошенням демобілізації;

для військовослужбовців, які проходять військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, – на строки, визначені рішенням Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України.

7. До строку військової служби не зараховується час відбування військовослужбовцями покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні.

8. Під час дії особливого періоду:

1) для військовослужбовців, у яких закінчився строк військової служби, встановлений цією статтею, крім військовослужбовців базової військової служби, військова служба продовжується понад встановлені строки:

на період проведення мобілізації, крім випадків, визначених пунктами "б", "в", "г", "д", "е", "є", "ж", "з", "и" частини третьої статті 26 цього Закону;

до дня завершення виконання завдань в інтересах оборони України, безпосередньої участі у веденні воєнних (бойових) дій, у тому числі на території проведення антитерористичної операції, а також у районах здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії держави, що формально чи фактично є учасником воєнних дій проти України;

на період дії воєнного стану, крім випадків, визначених пунктами "б", "в", "г", "д", "е", "є", "з", "и" частини третьої статті 26 цього Закону;

2) для військовослужбовців, які проходять військову службу за контрактом, дія контракту продовжується понад встановлені строки:

на період проведення мобілізації, крім випадків, визначених пунктом 3 частини п'ятої статті 26 цього Закону;

до дня завершення виконання завдань в інтересах оборони України, безпосередньої участі у веденні воєнних (бойових) дій, у тому числі на території проведення антитерористичної операції, а також у районах здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної

агресії держави, що формально чи фактично є учасником воєнних дій проти України;

на період дії воєнного стану, крім випадків, визначених пунктом 3 частини п'ятої статті 26 цього Закону.

В особливий період, крім періодів проведення мобілізації та дії воєнного стану, військова служба для військовослужбовців, строк контракту яких закінчився, може бути продовжена за новими контрактами на строки, визначені частиною четвертою цієї статті.

9. Для потреб Збройних Сил України та інших військових формувань (крім Служби зовнішньої розвідки України) військовослужбовцям військової служби за контрактом з числа громадян України, які під час проходження військової служби були визнані військово-лікарськими комісіями непридатними до військової служби за станом здоров'я за наслідками захворювань, поранень (травм, контузій, каліцтв), одержаних під час захисту Вітчизни, що призвело до встановлення їм інвалідності, часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності (крім розумових, сенсорних, психологічних вад, розладів психіки, поведінки та інших захворювань, визначених Міністерством оборони України та іншими центральними органами виконавчої влади, які відповідно до закону здійснюють керівництво військовими формуваннями), за їх зверненням може бути продовжено військову службу до закінчення строку контракту з можливістю укладення нового контракту, але не більше ніж до досягнення граничного віку перебування на військовій службі.

Порядок продовження військової служби (дії контракту) таким військовослужбовцям визначається відповідними положеннями про проходження громадянами України військової служби та іншими нормативно-правовими актами Міністерства оборони України, інших центральних органів виконавчої влади, які відповідно до закону здійснюють керівництво військовими формуваннями, якщо інше не передбачено законом.

Перелік посад, що можуть бути заміщені такими військовослужбовцями, визначається Міністерством оборони України та іншими центральними органами виконавчої влади, які відповідно до закону здійснюють керівництво військовими формуваннями";

24) у частині першій статті 24:

пункт 1 викласти в такій редакції:

"1) день відправлення у навчальну частину (центр) з територіального центру комплектування та соціальної підтримки (збірного пункту) – для громадян, направлених для проходження базової військової служби";

у пункті 4 слова "відповідного підрозділу Служби зовнішньої розвідки України" замінити словами "відповідних підрозділів розвідувальних органів України";

пункт 6 після слів "територіального центру комплектування та соціальної підтримки" доповнити словами "або Центрального управління або регіонального органу Служби безпеки України, відповідних підрозділів розвідувальних органів України";

25) у статті 25:

у частині одинадцятій:

абзац другий виключити;

в абзаці п'ятому слова "строкової військової служби" замінити словами "базової військової служби";

абзац сьомий виключити;

у частині дванадцятій слова "чоловічої статі" виключити;

частину тринадцяту викласти в такій редакції:

"13. Контракт про проходження військової служби (навчання) розривається достроково, а курсанти жіночої статі, відрahовані із закладів фахової передвищої військової освіти, вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти через небажання продовжувати навчання (за власним бажанням) або через недисциплінованість, систематичне невиконання умов контракту військовослужбовцем, невиконання освітньої програми (індивідуального навчального плану – за його наявності) та в разі їх відмови від подальшого проходження військової служби на посадах осіб офіцерського, сержантського або старшинського складу після закінчення відповідного закладу фахової передвищої військової освіти, вищого військового навчального закладу, військового навчального підрозділу закладу вищої освіти:

1) у мирний час та під час дії особливого періоду (крім періодів проведення мобілізації та дії воєнного стану) звільняються з військової служби та направляються до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки за місцем проживання для взяття на військовий облік;

2) під час проведення мобілізації та дії воєнного стану вважаються такими, що проходять військову службу за призовом, та направляються до військових частин для подальшого проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період";

26) статтю 26 викласти в такій редакції:

"Стаття 26. Звільнення з військової служби

1. Звільнення військовослужбовців з військової служби здійснюється:

а) у запас, якщо військовослужбовці не досягли граничного віку перебування в запасі і за станом здоров'я придатні до військової служби або під час дії воєнного стану визнані військово-лікарськими комісіями тимчасово

непридатними за станом здоров'я до військової служби з переоглядом через 6–12 місяців;

б) у відставку, якщо військовослужбовці досягли граничного віку перебування в запасі або визнані військово-лікарськими комісіями непридатними за станом здоров'я до військової служби.

2. Військовослужбовці, які проходять базову військову службу, звільняються із служби на підставах:

а) у зв'язку із закінченням встановлених строків військової служби – у строки, визначені Кабінетом Міністрів України;

б) за станом здоров'я – на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії про непридатність до військової служби;

в) через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких визначається частиною дванадцятою цієї статті (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу);

г) у зв'язку з набранням законної сили обвинувальним вироком суду, яким призначено покарання у виді позбавлення волі.

3. Військовослужбовці, які проходять військову службу за призовом осіб офіцерського складу, звільняються із служби на підставах:

а) у зв'язку із закінченням встановлених строків військової служби;

б) за станом здоров'я – на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії про непридатність до військової служби;

в) через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких визначається частиною дванадцятою цієї статті (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу);

г) у зв'язку з набранням законної сили обвинувальним вироком суду, яким призначено покарання у виді позбавлення волі, обмеження волі або позбавлення військового звання (крім позбавлення військового звання у період дії воєнного стану);

д) у зв'язку з настанням особливого періоду та небажанням продовжувати військову службу військовослужбовцем-жінкою, яка має дитину (дітей) віком до 18 років;

е) у зв'язку з припиненням громадянства України;

є) у зв'язку із звільненням з полону (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу);

и) у зв'язку із призначенням (обранням) на посаду судді, судді Конституційного Суду України, члена Вищої ради правосуддя, члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, керівника служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя, його заступника, дисциплінарного інспектора Вищої ради правосуддя.

4. Військовослужбовці, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, звільняються з військової служби на підставах:

1) під час дії особливого періоду (крім періоду дії воєнного стану):

а) у строки, визначені Указом Президента України (у строки, визначені рішенням Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України, – для військовослужбовців, які проходять військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період);

б) за станом здоров'я – на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії про непридатність до військової служби, за винятком випадків, визначених положеннями про проходження громадянами України військової служби;

в) за віком – у разі досягнення граничного віку перебування на військовій службі;

г) через сімейні обставини або інші поважні причини, перелік яких визначається частиною дванадцятою цієї статті (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу);

д) у зв'язку з набранням законної сили обвинувальним вироком суду, яким призначено покарання у виді позбавлення волі, обмеження волі або позбавлення військового звання;

е) у зв'язку із звільненням з полону (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу та/або проти них не порушено кримінальне провадження, передбачене законами України);

є) у зв'язку з обранням народним депутатом України, депутатом Верховної Ради Автономної Республіки Крим (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу);

ж) у зв'язку із призначенням (обранням) на посаду судді, судді Конституційного Суду України, члена Вищої ради правосуддя, члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, керівника служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя, його заступника, дисциплінарного інспектора Вищої ради правосуддя;

2) під час дії воєнного стану:

а) за віком – у разі досягнення граничного віку перебування на військовій службі;

б) за станом здоров'я:

на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії про непридатність до військової служби або про тимчасову непридатність до військової служби з переоглядом через 6–12 місяців;

за наявності інвалідності (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу);

в) у зв'язку з набранням законної сили обвинувальним вироком суду, яким призначено покарання у виді позбавлення волі або обмеження волі;

г) через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких визначається частиною дванадцятою цієї статті (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу);

д) у зв'язку із звільненням з полону (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу);

е) у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів – у разі неможливості їх використання на службі (для осіб вищого офіцерського складу);

з) у зв'язку із призначенням (обранням) на посаду або перебуванням на посаді судді, судді Конституційного Суду України, члена Вищої ради правосуддя, члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, керівника служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя, його заступника, дисциплінарного інспектора Вищої ради правосуддя.

5. Контракт припиняється (розривається), а військовослужбовці, які проходять військову службу за контрактом, звільняються з військової служби на підставах:

1) у мирний час:

а) у зв'язку із закінченням строку контракту;

б) за станом здоров'я – на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії про непридатність до військової служби, крім випадків, визначених положеннями про проходження громадянами України військової служби;

в) за віком – у разі досягнення граничного віку перебування на військовій службі;

г) у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів – у разі неможливості їх використання на службі;

г) через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких визначається частиною дванадцятою цієї статті (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу);

д) через службову невідповідність;

е) у зв'язку з набранням законної сили обвинувальним вироком суду, яким призначено покарання у виді позбавлення волі, обмеження волі, позбавлення військового звання чи позбавлення права обіймати певні посади;

ж) у зв'язку із систематичним невиконанням умов контракту командуванням (за бажанням військовослужбовця);

з) у зв'язку із систематичним невиконанням умов контракту військовослужбовцем;

и) у зв'язку з набранням законної сили судовим рішенням, яким військовослужбовця притягнуто до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення та накладено стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, що пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;

і) у зв'язку із неможливістю призначення на іншу посаду у разі прямого підпорядкування близькій особі;

ї) у зв'язку із встановленням за результатами спеціальної перевірки відомостей, які не відповідають встановленим законодавством вимогам для зайняття посади;

й) у зв'язку із застосуванням заборони, передбаченої частиною третьою або четвертою статті 1 Закону України "Про очищення влади";

к) у зв'язку із закінченням особливого періоду або оголошенням демобілізації та небажанням продовжувати військову службу за новим контрактом військовослужбовцями, які проходили військову службу за контрактом, укладеним на умовах, передбачених абзацами другим і п'ятим частини третьої статті 23 цього Закону;

л) у зв'язку з припиненням громадянства України;

м) у зв'язку з встановленням невідповідності військовослужбовця вимогам проходження військової служби, визначеним частиною шостою статті 20² цього Закону, чи визнанням його таким, що не пройшов випробування, встановлене частиною першою статті 21² цього Закону;

н) у зв'язку з набранням законної сили судовим рішенням про визнання активів військовослужбовця чи активів, набутих за його дорученням іншими особами або в інших передбачених статтею 290 Цивільного процесуального кодексу України випадках, необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави;

о) у зв'язку з відкликанням мандата на право здійснення військової капеланської діяльності;

п) за угодою сторін – у разі набуття військовослужбовцем права на пенсію за вислугу років;

р) у зв'язку з обранням народним депутатом України, депутатом Верховної Ради Автономної Республіки Крим (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу);

с) у зв'язку із призначенням (обранням) на посаду судді, судді Конституційного Суду України, члена Вищої ради правосуддя, члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, керівника служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя, його заступника, дисциплінарного інспектора Вищої ради правосуддя;

2) під час дії особливого періоду (крім періодів проведення мобілізації та дії воєнного стану):

а) у зв'язку із закінченням строку контракту;

б) за станом здоров'я – на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії про непридатність до військової служби, за винятком випадків, визначених положеннями про проходження громадянами України військової служби;

в) за віком – у разі досягнення граничного віку перебування на військовій службі;

г) у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів – у разі неможливості їх використання на службі;

ґ) через сімейні обставини або інші поважні причини, перелік яких визначається частиною дванадцятою цієї статті (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу);

д) через службову невідповідність;

е) у зв'язку з набранням законної сили обвинувальним вироком суду, яким призначено покарання у виді позбавлення волі, обмеження волі, позбавлення військового звання чи позбавлення права обіймати певні посади;

ж) у зв'язку із систематичним невиконанням умов контракту військовослужбовцем;

з) у зв'язку з набранням законної сили судовим рішенням, яким військовослужбовця притягнуто до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення та накладено стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, що пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;

и) у зв'язку з неможливістю призначення на іншу посаду у разі прямого підпорядкування близькій особі;

і) у зв'язку із застосуванням заборони, передбаченої частиною третьою або четвертою статті 1 Закону України "Про очищення влади";

ї) у зв'язку з встановленням невідповідності військовослужбовця вимогам проходження військової служби, визначеним частиною шостою статті 20² цього Закону, чи визнанням його таким, що не пройшов випробування, встановлене частиною першою статті 21² цього Закону;

й) які уклали контракт на строк до закінчення особливого періоду або до оголошення рішення про демобілізацію та виступили не менше 24 місяців військової служби за контрактом, якщо вони не висловили бажання продовжувати військову службу під час особливого періоду.

Звільнення з військової служби військовослужбовців, які набули право на звільнення зі служби за цією підставою (за бажанням військовослужбовців), здійснюється у строки, визначені центральними органами виконавчої влади, які

відповідно до закону здійснюють керівництво військовими формуваннями, але не пізніше трьох місяців з дня набуття такого права, а тих, хто на час набуття права на звільнення зі служби виконують завдання в інтересах оборони України під час дії особливого періоду, беруть безпосередню участь у веденні воєнних (бойових) дій, у тому числі на території проведення антитерористичної операції, а також у районах здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії держави, що формально чи фактично є учасником воєнних дій проти України, – протягом трьох місяців з дня завершення виконання таких завдань;

к) які проходять військову службу за контрактом, дію якого продовжено понад встановлені строки на період до закінчення особливого періоду або до оголошення демобілізації, та які вислужили не менше 18 місяців з дати продовження дії контракту, якщо вони не висловили бажання продовжувати військову службу під час особливого періоду.

Звільнення з військової служби військовослужбовців, які набули право на звільнення зі служби за цією підставою (за бажанням військовослужбовців), здійснюється у строки, визначені в абзаці другому підпункту "й" цього пункту цієї частини;

л) у зв'язку з набранням законної сили судовим рішенням про визнання активів військовослужбовця чи активів, набутих за його дорученням іншими особами або в інших передбачених статтею 290 Цивільного процесуального кодексу України випадках, необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави;

м) у зв'язку з відкликанням мандата на право здійснення військової капеланської діяльності;

н) за угодою сторін – у разі набуття військовослужбовцем права на пенсію за вислугу років;

о) за власним бажанням (для військовослужбовців із числа іноземців та осіб без громадянства, які проходять військову службу за контрактом у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту та Національній гвардії України), але не раніше шести місяців проходження ними безперервної військової служби;

п) у зв'язку із звільненням з полону (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу);

р) у зв'язку з обранням народним депутатом України, депутатом Верховної Ради Автономної Республіки Крим (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу);

с) у зв'язку із призначенням (обранням) на посаду судді, судді Конституційного Суду України, члена Вищої ради правосуддя, члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, керівника служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя, його заступника, дисциплінарного інспектора Вищої ради правосуддя;

3) під час проведення мобілізації та дії воєнного стану:

а) за віком – у разі досягнення граничного віку перебування на військовій службі;

б) за станом здоров'я:

на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії про непридатність до військової служби або про тимчасову непридатність до військової служби з переоглядом через 6–12 місяців;

за наявності інвалідності (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу);

в) у зв'язку з набранням законної сили обвинувальним вироком суду, яким призначено покарання у виді позбавлення волі або обмеження волі;

г) через сімейні обставини або інші поважні причини, перелік яких визначається частиною дванадцятою цієї статті (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу);

г) за власним бажанням (для військовослужбовців із числа іноземців та осіб без громадянства, які проходять військову службу за контрактом у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту та Національній гвардії України), але не раніше шести місяців проходження ними безперервної військової служби;

д) у зв'язку із звільненням з полону (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу);

е) у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів – у разі неможливості їх використання на службі (для осіб вищого офіцерського складу);

ж) у зв'язку з закінченням строку служби (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу) у разі закінчення строку контракту, укладеного під час дії воєнного стану;

з) у зв'язку з призначенням (обранням) на посаду судді, судді Конституційного Суду України, члена Вищої ради правосуддя, члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, керівника служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя, його заступника, дисциплінарного інспектора Вищої ради правосуддя.

6. Військовослужбовці, які проходять кадрову військову службу, звільняються з військової служби на підставах:

1) у мирний час:

а) за власним бажанням;

б) за станом здоров'я – на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії про непридатність до військової служби;

в) за віком – у разі досягнення граничного віку перебування на військовій службі;

г) у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів – у разі неможливості їх використання на службі;

г) через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких визначається частиною дванадцятою цієї статті (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу);

д) через службу невідповідність;

е) у зв'язку з набранням законної сили обвинувальним вироком суду, яким призначено покарання у виді позбавлення волі, обмеження волі, позбавлення військового звання чи позбавлення права обіймати певні посади;

ж) у зв'язку з набранням законної сили судовим рішенням, яким військовослужбовця притягнуто до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення та накладено стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, що пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;

з) у зв'язку з неможливістю призначення на іншу посаду у разі прямого підпорядкування близькій особі;

и) у зв'язку із застосуванням заборони, передбаченої частиною третьою або четвертою статті 1 Закону України "Про очищення влади";

і) у зв'язку із припиненням громадянства України;

ї) у зв'язку з набранням законної сили судовим рішенням про визнання активів військовослужбовця чи активів, набутих за його дорученням іншими особами або в інших передбачених статтею 290 Цивільного процесуального кодексу України випадках, необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави;

й) у зв'язку з обранням народним депутатом України, депутатом Верховної Ради Автономної Республіки Крим (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу);

к) у зв'язку з призначенням (обранням) на посаду судді, судді Конституційного Суду України, члена Вищої ради правосуддя, члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, керівника служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя, його заступника, дисциплінарного інспектора Вищої ради правосуддя;

2) під час дії особливого періоду (крім періодів проведення мобілізації та дії воєнного стану):

а) за станом здоров'я – на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії про непридатність до військової служби;

б) за віком – у разі досягнення граничного віку перебування на військовій службі;

в) у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів – у разі неможливості їх використання на службі;

г) через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких визначається частиною дванадцятою цієї статті (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу);

г) через службову невідповідність;

д) у зв'язку з набранням законної сили обвинувальним вироком суду, яким призначено покарання у виді позбавлення волі, обмеження волі, позбавлення військового звання чи позбавлення права обіймати певні посади;

е) у зв'язку з набранням законної сили судовим рішенням, яким військовослужбовця притягнуто до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення та накладено стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, що пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;

ж) у зв'язку з неможливістю призначення на іншу посаду у разі прямого підпорядкування близькій особі;

з) у зв'язку із застосуванням заборони, передбаченої частиною третьою або четвертою статті 1 Закону України "Про очищення влади";

и) у зв'язку з набранням законної сили судовим рішенням про визнання активів військовослужбовця чи активів, набутих за його дорученням іншими особами або в інших передбачених статтею 290 Цивільного процесуального кодексу України випадках, необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави;

і) у зв'язку із звільненням з полону (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу);

й) у зв'язку з обранням народним депутатом України, депутатом Верховної Ради Автономної Республіки Крим (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу);

к) у зв'язку із призначенням (обранням) на посаду судді, судді Конституційного Суду України, члена Вищої ради правосуддя, члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, керівника служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя, його заступника, дисциплінарного інспектора Вищої ради правосуддя;

3) під час проведення мобілізації та дії воєнного стану:

а) за віком – у разі досягнення граничного віку перебування на військовій службі;

б) за станом здоров'я – на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії про непридатність до військової служби;

в) у зв'язку з набранням законної сили обвинувальним вироком суду, яким призначено покарання у виді позбавлення волі або обмеження волі;

г) через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких визначається частиною дванадцятою цієї статті (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу);

г) у зв'язку із звільненням з полону (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу);

д) у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів – у разі неможливості їх використання на службі (для осіб вищого офіцерського складу);

ж) у зв'язку із призначенням (обранням) на посаду судді, судді Конституційного Суду України, члена Вищої ради правосуддя, члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, керівника служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя, його заступника, дисциплінарного інспектора Вищої ради правосуддя.

Примітка. Терміни "пряме підпорядкування", "близька особа" вживаються у значенні, наведеному в Законі України "Про запобігання корупції".

7. Звільнення військовослужбовців з військової служби здійснюється в порядку, передбаченому положеннями про проходження військової служби громадянами України.

8. У разі потреби військовослужбовці військової служби за призовом осіб офіцерського складу, які вислужили встановлені строки, можуть бути відповідно до Указу Президента України затримані на службі на строк до шести місяців.

9. Військовослужбовці, звільнені з строкової військової служби в запас або у відставку, забезпечуються відповідним обмундируванням за переліком, установленим Міністерством оборони України, проїзними документами до місця проживання, харчуванням на час перебування в дорозі, грошовою допомогою в розмірі, встановленому Кабінетом Міністрів України. Військовослужбовці строкової військової служби за їх бажанням можуть бути звільнені в запас у власному цивільному одязі.

10. Військовослужбовці, які набули право на пенсію за вислугу років, а також ті, які є ветеранами війни або учасниками ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС і до досягнення встановленого граничного віку їх перебування на військовій службі залишилося п'ять і менше років, на їх прохання можуть бути звільнені з військової служби з підстав, передбачених підпунктами "в" пунктів 1 частин п'ятої та шостої цієї статті.

11. Особи, звільнені з військової служби, зобов'язані у п'ятиденний строк прибути до відповідних районних (міських) територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки (військовозобов'язані Служби безпеки України – до Центрального управління або регіональних органів Служби безпеки України, військовозобов'язані розвідувальних органів України – до відповідного підрозділу розвідувальних органів України) для взяття на військовий облік. Звільнені з військової служби особи, які за станом здоров'я придатні для

військової служби, можуть зараховуватися до військового оперативного резерву у порядку, встановленому Генеральним штабом Збройних Сил України.

12. Військовослужбовці звільняються з військової служби через сімейні обставини або з інших поважних причин на таких підставах:

1) у мирний час:

військовослужбовці-жінки – у зв'язку з вагітністю;

військовослужбовці-жінки, які перебувають у відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а також якщо дитина потребує домашнього догляду тривалістю, визначеною в медичному висновку, але не більш як до досягнення нею шестирічного віку;

утримання матір'ю (батьком) – військовослужбовцем, яка (який) не перебуває у шлюбі, дитини з інвалідністю, повнолітньої дочки, сина, якщо вона (він) є особою з інвалідністю I чи II групи;

утримання матір'ю (батьком) – військовослужбовцем, яка (який) не перебуває у шлюбі, повнолітньої дочки, сина віком до 23 років, якщо вона (він) продовжує навчання (студенти, курсанти, слухачі (крім курсантів і слухачів військових навчальних закладів), стажисти закладу вищої освіти) і у зв'язку з цим потребує матеріальної допомоги матері (батька);

укладення шлюбу військовослужбовцем з громадянкою (громадянином) України, іноземцем або особою без громадянства, що постійно проживає за межами України;

хвороба військовослужбовця або члена його сім'ї, якщо така хвороба згідно з висновком лікарської або лікарсько-експертної комісії перешкоджає військовослужбовцю проходити службу в даній місцевості чи проживати в ній членові його сім'ї, у разі відсутності можливості переміщення (переведення) до іншої місцевості;

неможливість призначення одного з військовослужбовців, які перебувають у шлюбі, в межах одного населеного пункту (гарнізону) в разі переміщення (переведення) дружини (чоловіка) на нове місце служби до іншого населеного пункту (гарнізону);

довгострокове відрядження за кордон дружини (чоловіка) військовослужбовця;

2) під час дії особливого періоду (крім періоду дії воєнного стану):

військовослужбовці-жінки – у зв'язку з вагітністю;

військовослужбовці-жінки, які перебувають у відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а також якщо дитина потребує домашнього догляду тривалістю, визначеною в медичному висновку, але не більш як до досягнення нею шестирічного віку;

один із подружжя, обоє з яких проходять військову службу і мають дитину (дітей) віком до 18 років;

військовослужбовці-жінки, які мають дитину (дітей) віком до 18 років;

наявність у військовослужбовця трьох і більше дітей віком до 18 років;

військовослужбовці, які мають дитину (дітей) віком до 18 років, якщо другий з батьків такої дитини (дітей) помер, позбавлений батьківських прав, визнаний зниклим безвісти або безвісно відсутнім, оголошений померлим, відбуває покарання у місцях позбавлення волі, а також коли особа самостійно виховує та утримує дитину за рішенням суду або запис про батька такої дитини в Книзі реєстрації народжень здійснений на підставі частини першої статті 135 Сімейного кодексу України;

військовослужбовці, які є усиновлювачами, на утриманні яких перебуває (перебувають) дитина (діти), яка (які) до моменту усиновлення була (були) дитиною-сиротою (дітьми-сиротами) або дитиною (дітьми), позбавленою (позбавленими) батьківського піклування, віком до 18 років, опікунами, піклувальниками, прийомними батьками, батьками-вихователями, патронатними вихователями, на утриманні яких перебуває дитина-сирота (діти-сироти) або дитина (діти), позбавлена (позбавлені) батьківського піклування, віком до 18 років;

утримання військовослужбовцем повнолітньої дитини, яка є особою з інвалідністю I або II групи;

виховання військовослужбовцем дитини з інвалідністю віком до 18 років, у разі відсутності інших осіб, які зобов'язані її виховувати;

виховання військовослужбовцем дитини, хворої на тяжкі перинатальні ураження нервової системи, тяжкі вроджені вади розвитку, рідкісні орфанні захворювання, онкологічні, онкогематологічні захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкі психічні розлади, цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), гострі або хронічні захворювання нирок IV ступеня, дитини, яка отримала тяжку травму, потребує трансплантації органа, потребує паліативної допомоги, що підтверджується документом, виданим лікарсько-консультативною комісією закладу охорони здоров'я в порядку та за формою, встановленими центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, але якій не встановлено інвалідність, за умови що такі особи не мають інших працездатних осіб, зобов'язаних відповідно до закону їх утримувати;

наявність дружини (чоловіка) із числа осіб з інвалідністю та/або одного із своїх батьків чи батьків дружини (чоловіка) із числа осіб з інвалідністю I чи II групи, за умови що такі особи з інвалідністю не мають інших працездатних осіб, зобов'язаних відповідно до закону їх утримувати;

у зв'язку з необхідністю здійснення опіки над особою, визнаною судом недієздатною, за умови що за такою особою не здійснюється піклування (опіка) іншими особами;

необхідність здійснення постійного догляду за особою з інвалідністю I чи II групи, за умови що така особа є членом сім'ї військовослужбовця першого ступеня споріднення та відсутності інших членів сім'ї, які здійснюють постійний догляд;

необхідність здійснення постійного догляду за хворою дружиною (чоловіком), дитиною, а також своїми батьками, які за висновком медико-соціальної експертної комісії чи лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я потребують постійного догляду, у разі відсутності інших осіб, які можуть здійснювати такий догляд;

3) під час дії воєнного стану:

військовослужбовці-жінки – у зв'язку з вагітністю;

військовослужбовці-жінки, які перебувають у відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а також якщо дитина потребує домашнього догляду тривалістю, визначеною в медичному висновку, але не більш як до досягнення нею шестирічного віку;

дружина, якщо обоє із подружжя проходять військову службу і мають дитину (дітей) віком до 18 років;

перебування на утриманні у військовослужбовця трьох і більше дітей віком до 18 років, крім тих, які мають заборгованість із сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму платежів за три місяці;

військовослужбовці, які мають дитину (дітей) віком до 18 років, якщо другий з батьків такої дитини (дітей) помер, позбавлений батьківських прав, визнаний зниклим безвісти або безвісно відсутнім, оголошений померлим, відбуває покарання у місцях позбавлення волі, а також коли особа самостійно виховує та утримує дитину за рішенням суду або запис про батька такої дитини в Книзі реєстрації народжень здійснений на підставі частини першої статті 135 Сімейного кодексу України;

військовослужбовці, які є усиновлювачами, на утриманні яких перебуває (перебувають) дитина (діти), яка (які) до моменту усиновлення була (були) дитиною-сиротою (дітьми-сиротами) або дитиною (дітьми), позбавленою (позбавленими) батьківського піклування, віком до 18 років, опікунами, піклувальниками, прийомними батьками, батьками-вихователями, патронатними вихователями, на утриманні яких перебуває дитина-сирота (діти-сироти) або дитина (діти), позбавлена (позбавлені) батьківського піклування, віком до 18 років;

виховання військовослужбовцем дитини з інвалідністю віком до 18 років, у разі відсутності інших осіб, які зобов'язані її виховувати;

утримання військовослужбовцем повнолітньої дитини, яка є особою з інвалідністю I чи II групи;

виховання військовослужбовцем дитини, хворої на тяжкі перинатальні ураження нервової системи, тяжкі вроджені вади розвитку, рідкісні орфанні захворювання, онкологічні, онкогематологічні захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкі психічні розлади, цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), гострі або хронічні захворювання нирок IV ступеня, дитини, яка отримала тяжку травму, потребує трансплантації органа, потребує паліативної допомоги, що підтверджується документом, виданим лікарсько-консультативною комісією закладу охорони здоров'я в порядку та за формою, встановленими центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, але якій не встановлено інвалідність, за умови що такі особи не мають інших працездатних осіб, зобов'язаних відповідно до закону їх утримувати;

необхідність здійснювати постійний догляд за дружиною (чоловіком) з числа осіб з інвалідністю I чи II групи;

необхідність здійснювати догляд за дружиною (чоловіком) з числа осіб з інвалідністю III групи, встановленої внаслідок онкологічного захворювання, відсутності кінцівок (кінцівки), кистей рук (кисті руки), стоп ніг (стопа ноги), одного з парних органів, або за наявності у дружини (чоловіка) з числа осіб з інвалідністю III групи онкологічного захворювання, психічного розладу, церебрального паралічу або інших паралітичних синдромів;

необхідність здійснювати постійний догляд за одним із своїх батьків чи батьків дружини (чоловіка), який є особою з інвалідністю I чи II групи, за умови відсутності інших членів сім'ї першого чи другого ступеня споріднення такої особи або якщо інші члени сім'ї першого чи другого ступеня споріднення самі потребують постійного догляду за висновком медико-соціальної експертної комісії чи лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я;

необхідність здійснювати постійний догляд за членом сім'ї другого ступеня споріднення, який є особою з інвалідністю I або II групи, за умови відсутності інших членів сім'ї першого та другого ступенів споріднення такої особи або якщо інші члени сім'ї першого та другого ступенів споріднення самі потребують постійного догляду за висновком медико-соціальної експертної комісії чи лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я;

у зв'язку з необхідністю здійснення опіки над особою, визнаною судом недієздатною, за умови що за такою особою не здійснюється піклування (опіка) іншими особами;

якщо їхні близькі родичі (чоловік, дружина, син, донька, батько, мати або рідний (повнорідний) брат чи сестра) загинули або пропали безвісти під час безпосередньої участі у антитерористичній операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, а також під час забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії проти України під час дії воєнного стану;

якщо їхнім близьким родичам (чоловік, дружина, син, донька, батько, мати, рідний (повнорідний) брат чи сестра) посмертно присвоєно звання Герой України за громадянську мужність, патріотизм, героїчне відстоювання конституційних засад демократії, прав і свобод людини, самовіддане служіння Українському народові, виявлені під час Революції Гідності (листопад 2013 року – лютий 2014 року)";

27) у статті 29:

частину першу доповнити абзацами п'ятим і шостим такого змісту:

"Чисельність військовозобов'язаних та резервістів, які перебувають на військовому обліку в розвідувальному органі Міністерства оборони України та підлягають призову на навчальні збори, визначається розвідувальним органом Міністерства оборони України в межах бюджетних асигнувань, виділених розвідувальному органу Міністерства оборони України.

Чисельність військовозобов'язаних та резервістів, які перебувають на військовому обліку в розвідувальному органі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, та підлягають призову на навчальні збори, визначається розвідувальним органом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, в межах бюджетних асигнувань, виділених центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону";

у частині дев'ятій:

слова "відповідного підрозділу Служби зовнішньої розвідки України" замінити словами "відповідних підрозділів розвідувальних органів України";

доповнити абзацом четвертим такого змісту:

"Після закінчення події, яка стала поважною причиною неприбуття військовозобов'язаного чи резервіста у строк, визначений у повістці, військовозобов'язаний чи резервіст зобов'язаний протягом трьох діб прибути до відповідного територіального центру комплектування та соціальної підтримки (Центрального управління або регіонального органу Служби безпеки України, відповідного підрозділу розвідувальних органів України)";

28) у частині першій статті 32 слова "у воєнний час" виключити;

29) частину другу статті 33 викласти в такій редакції:

"2. Загальне керівництво роботою, пов'язаною з організацією та веденням військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, контроль за станом цієї роботи в центральних та місцевих органах виконавчої влади, інших державних органах (крім Служби безпеки України та розвідувальних органів України), органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від підпорядкування і форми власності здійснює Генеральний штаб Збройних Сил України. Функціонування системи військового обліку забезпечується органами (підрозділами) Міністерства оборони України,

Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, розвідувальними органами України, центральними органами виконавчої влади, які відповідно до закону здійснюють керівництво військовими формуваннями, правоохоронними органами спеціального призначення, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування";

30) частини третю і четверту статті 34 викласти в такій редакції:

"3. Ведення персонально-якісного обліку військовозобов'язаних та резервістів розвідувальних органів України покладається на відповідний підрозділ розвідувальних органів України.

4. Персонально-первинний облік призовників, військовозобов'язаних та резервістів передбачає облік відомостей щодо таких осіб за місцем їх проживання. Ведення персонально-первинного обліку покладається на виконавчі органи сільських, селищних, міських рад";

31) у статті 36:

частину другу викласти в такій редакції:

"2. Особливості ведення військового обліку громадян України, які постійно або тимчасово перебувають за кордоном, визначаються Кабінетом Міністрів України";

частину третю виключити;

32) статтю 37 викласти в такій редакції:

"Стаття 37. Взяття на військовий облік, зняття та виключення з нього

1. Взяттю на військовий облік призовників, військовозобов'язаних та резервістів у територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки, у Центральному управлінні або регіональних органах Служби безпеки України, у відповідних підрозділах розвідувальних органів України підлягають громадяни України:

1) на військовий облік призовників (крім Служби безпеки України, розвідувальних органів України) віком до 25 років:

які за рішенням комісії з питань взяття на військовий облік пройшли медичний огляд;

які є призовниками, що прибули з інших місцевостей (адміністративно-територіальних одиниць) України або з-за кордону на нове місце проживання;

які набули громадянство України;

які прибули після відбування покарання з установ виконання покарань, якщо раніше не перебували на військовому обліку;

які припинили альтернативну (невійськову) службу достроково і відповідно до Закону України "Про альтернативну (невійськову) службу" підлягають взяттю на військовий облік призовників;

які відраховані із закладів фахової передвищої військової освіти, вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти та не пройшли базову загальновійськову підготовку;

2) на військовий облік військовозобов'язаних:

які звільнені з військової служби в запас та не зараховані до військового оперативного резерву;

призовники, які пройшли базову загальновійськову підготовку з додержанням умов, передбачених частиною одинадцятою статті 1 цього Закону;

які припинили альтернативну (невійськову) службу в разі закінчення строку її проходження або достроково відповідно до Закону України "Про альтернативну (невійськову) службу" та підлягають взяттю на військовий облік військовозобов'язаних;

військовозобов'язані, які прибули з інших місцевостей (адміністративно-територіальних одиниць) України або з-за кордону на нове місце проживання;

які набули громадянство України і згідно з цим Законом підлягають взяттю на облік військовозобов'язаних;

зняті з військового обліку Збройних Сил України, Служби безпеки України, розвідувальних органів України відповідно за рішенням Міністерства оборони України, Служби безпеки України, розвідувальних органів України;

які відповідно до статті 18 цього Закону звільнені від направлення для проходження базової військової служби;

які досягли 25-річного віку під час перебування на військовому обліку призовників;

які звільнені із служби у військовому резерві та не досягли граничного віку перебування в запасі;

які старші 25 років і раніше не перебували на військовому обліку;

які прибули після відбування покарання з установ виконання покарань;

3) на військовий облік резервістів:

які зараховані до військового оперативного резерву;

які уклали контракт про проходження служби у військовому резерві Збройних Сил України та інших військових формувань;

резервісти, які прибули з інших місцевостей (адміністративно-територіальних одиниць) України на нове місце проживання.

Громадянам України, взятим на військовий облік, роз'яснюються права та обов'язки, правила військового обліку та відповідальність за порушення цих правил.

2. Взяттю на військовий облік військовозобов'язаних підлягають жінки, які належать до категорій, зазначених у частині одинадцятій статті 1 цього Закону.

3. Призовники, військовозобов'язані та резервісти після прибуття до нового місця проживання зобов'язані в семиденний строк стати на військовий облік.

У разі декларування місця проживання особи за декларацією про місце проживання, поданою в електронній формі засобами Єдиного державного вебпорталу електронних послуг, взяття на військовий облік призовників, військовозобов'язаних та резервістів здійснюється відповідними районними (міськими) територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки на підставі відомостей про призовників, військовозобов'язаних та резервістів в електронній формі, надісланих органами реєстрації через Єдину інформаційну систему Міністерства внутрішніх справ України до Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів.

4. У період проведення мобілізації (крім цільової) та/або протягом дії воєнного стану призовники, військовозобов'язані та резервісти, які залишили або покинули своє місце проживання, зобов'язані в семиденний строк з дати взяття на облік внутрішньо переміщеної особи стати на військовий облік у територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки за місцем перебування на обліку внутрішньо переміщеної особи (військовозобов'язані та резервісти Служби безпеки України – у Центральному управлінні або регіональних органах Служби безпеки України, а військовозобов'язані та резервісти розвідувальних органів України – у зазначений строк повідомити про зміну місця проживання відповідному підрозділу розвідувальних органів України).

5. Зняттю з військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів у відповідних районних (міських) територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки (військовозобов'язаних та резервістів Служби безпеки України – у Центральному управлінні або регіональних органах Служби безпеки України, військовозобов'язаних та резервістів розвідувальних органів України – у відповідному підрозділі розвідувальних органів України) підлягають громадяни України:

1) з військового обліку призовників (крім Служби безпеки України, розвідувальних органів України):

які досягли 25-річного віку;

які вибули в іншу місцевість (адміністративно-територіальну одиницю) України і стали на військовий облік в іншому районному (міському) територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки за новим місцем проживання;

які призвані, направлені чи прийняті на військову службу або навчання у закладах фахової передвищої військової освіти, вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти;

які пройшли базову загальновійськову підготовку;

які відповідно до статті 18 цього Закону звільнені від направлення для проходження базової військової служби як непридатні до військової служби за станом здоров'я – після підтвердження рішення комісією вищого рівня;

які отримали спеціальні звання рядового, сержантського, офіцерського (начальницького) складу після закінчення закладів освіти;

які направлені на альтернативну (невійськову) службу;

які направлені для відбування покарання до установ виконання покарань або до яких застосовано примусові заходи медичного характеру;

2) з військового обліку військовозобов'язаних:

які вибули в іншу місцевість (адміністративно-територіальну одиницю) України і стали на військовий облік за новим місцем проживання;

які призвані чи прийняті на військову службу або навчання у закладах фахової передвищої військової освіти, вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти;

які направлені для відбування покарання до установ виконання покарань або до яких застосовано примусові заходи медичного характеру;

які зараховані до військового оперативного резерву;

в інших випадках – за рішенням Міністерства оборони України, Служби безпеки України, розвідувальних органів України;

3) з військового обліку резервістів:

які вибули в іншу місцевість (адміністративно-територіальну одиницю) України і стали на військовий облік за новим місцем проживання;

які призвані чи прийняті на військову службу або навчання у закладах фахової передвищої військової освіти, вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти;

які прийняті на службу до органів і підрозділів цивільного захисту;

які досягли граничного віку перебування на службі у військовому резерві або виключені з військового оперативного резерву;

які направлені для відбування покарання до установ виконання покарань або до яких застосовано примусові заходи медичного характеру;

в інших випадках – за рішенням Міністерства оборони України, Служби безпеки України, розвідувальних органів України.

6. Виключенню з військового обліку у відповідних районних (міських) територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки (військовозобов'язаних та резервістів Служби безпеки України – у Центральному управлінні або регіональних органах Служби безпеки України, військовозобов'язаних та резервістів розвідувальних органів України – у відповідному підрозділі розвідувальних органів України) підлягають громадяни України, які:

- 1) померли або визнані в установленому законом порядку безвісно відсутніми або оголошені померлими;
- 2) припинили громадянство України;
- 3) визнані непридатними до військової служби;
- 4) досягли граничного віку перебування в запасі.

У громадянина, якого виключено з військового обліку відповідно до пунктів 3 та 4 цієї частини, військово-обліковий документ не вилучається. До військово-облікового документа громадянина вносяться дані про виключення із військового обліку";

33) у статті 38:

частини першу і другу викласти в такій редакції:

"1. Центральні та місцеві органи виконавчої влади, інші державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації та заклади освіти незалежно від підпорядкування і форми власності зобов'язані на вимогу територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, Центрального управління або регіональних органів Служби безпеки України, відповідних підрозділів розвідувальних органів України сповістити призовників, військовозобов'язаних та резервістів про їх виклик до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, Центрального управління або регіонального органу Служби безпеки України, відповідних підрозділів розвідувальних органів України, забезпечити їх своєчасне прибуття за цим викликом, у семиденний строк повідомити відповідні районні (міські) територіальні центри комплектування та соціальної підтримки, Центральне управління або регіональні органи Служби безпеки України, відповідні підрозділи розвідувальних органів України про прийняття на роботу (навчання) та звільнення з роботи (навчання) призовників, військовозобов'язаних та резервістів.

2. Органи реєстрації місця проживання чи перебування осіб (крім випадків, передбачених Кабінетом Міністрів України) зобов'язані здійснювати реєстрацію за місцем проживання або перебування призовників, військовозобов'язаних та резервістів лише в разі наявності в їхніх військово-облікових документах позначок районних (міських) територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, Центрального управління або регіональних органів

Служби безпеки України, відповідних підрозділів розвідувальних органів України про перебування на військовому обліку за місцем проживання, що реєструється, а у разі декларування місця проживання призовників, військовозобов'язаних та резервістів за декларацією про місце проживання, поданою в електронній формі засобами Єдиного державного вебпорталу електронних послуг, органи реєстрації місця проживання чи перебування осіб здійснюють декларування місця проживання зазначених осіб відповідно до Закону України "Про надання публічних (електронних публічних) послуг щодо декларування та реєстрації місця проживання в Україні";

у частині четвертій слова "відповідному підрозділу Служби зовнішньої розвідки України" замінити словами "відповідному підрозділу розвідувальних органів України";

у частині п'ятій слова "Служби зовнішньої розвідки України" замінити словами "розвідувальних органів України";

частину шосту виключити;

частини сьому і восьму викласти в такій редакції:

"7. Медико-соціальні експертні комісії зобов'язані в семиденний строк повідомити відповідні районні (міські) територіальні центри комплектування та соціальної підтримки про призовників, військовозобов'язаних та резервістів, яких визнано особами з інвалідністю, та про зміну групи інвалідності (про військовозобов'язаних та резервістів Служби безпеки України – Центральне управління або регіональні органи Служби безпеки України, про військовозобов'язаних та резервістів розвідувальних органів України – розвідувальні органи України).

8. Керівники закладів охорони здоров'я під час направлення для проходження базової військової служби зобов'язані у триденний строк повідомити відповідні районні (міські) територіальні центри комплектування та соціальної підтримки про громадян віком від 18 до 25 років, які перебувають на стаціонарному лікуванні";

у частині дев'ятій слова "Служби зовнішньої розвідки України" замінити словами "розвідувальних органів України";

частину одинадцяту після слів "проживання (перебування)" доповнити словами "номерів засобів зв'язку та адреси електронної пошти (за наявності електронної пошти)";

34) у статті 39:

у частині першій:

абзац другий доповнити словами "незалежно від місця їх перебування на військовому обліку";

в абзаці шостому слово "дев'ятою" замінити словом "восьмою";

у частині другій слова "призвані на строкову військову службу" замінити словами "які проходять базову військову службу";

у частині третій слова "які призвані на строкову військову службу" замінити словами "які проходять базову військову службу";

доповнити частиною четвертою такого змісту:

"4. На військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період можуть бути призвані засуджені особи, які звільнені від відбування покарання з випробуванням, крім тих, які засуджені за вчинення злочинів проти основ національної безпеки України.

Такі особи проходять військову службу виключно у відповідних спеціалізованих підрозділах військових частин";

35) статтю 42 викласти в такій редакції:

"Стаття 42. Відповідальність посадових осіб і громадян України

1. Керівники, інші посадові особи органів виконавчої влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, а також підприємств, установ, організацій та закладів освіти незалежно від підпорядкування і форми власності та громадяни України, винні в порушенні правил військового обліку громадян України, допризовної підготовки, взяття на військовий облік, направлення для проходження базової військової служби, проходження служби у військовому резерві, проходження зборів, мобілізаційної підготовки та мобілізаційної готовності, призову на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, прибуття за викликом до територіального центру комплектування та соціальної підтримки, Центрального управління або регіональних органів Служби безпеки України, відповідних підрозділів розвідувальних органів України, а також у вчиненні інших порушень законодавства про військовий обов'язок і військову службу, несуть відповідальність згідно із законом.

2. Територіальні центри комплектування та соціальної підтримки під час взяття на військовий облік, направлення для проходження базової військової служби, призову на військову службу та проходження зборів, а Центральне управління та регіональні органи Служби безпеки України, відповідні підрозділи розвідувальних органів України – під час призову на військову службу та проходження зборів зобов'язані ознайомити громадян України з їхніми правами та обов'язками згідно з вимогами цього Закону";

36) частини другу і шосту статті 43 викласти в такій редакції:

"2. Центральні органи виконавчої влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування для проведення медичного огляду громадян, призову на військову службу, направлення для проходження базової військової служби, відправлення до військових частин, прийняття на військову службу за

контрактом зобов'язані забезпечити відповідні районні (міські) територіальні центри комплектування та соціальної підтримки необхідною кількістю технічних працівників та обслуговуючого персоналу, медикаментами, інструментарієм, медичним і господарським майном, автомобільним транспортом, а також забезпечити здійснення охорони громадського порядку на збірних пунктах, а Центральне управління або регіональні органи Служби безпеки України, відповідні підрозділи розвідувальних органів України – автомобільним транспортом";

"6. За членами комісій з питань взяття на військовий облік районних (міських) комісій та військово-лікарських комісій при відповідних районних (міських) територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки, лікарями і середнім медичним персоналом, технічними працівниками та обслуговуючим персоналом, які направляються для роботи до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки (збірних пунктів) під час взяття на військовий облік і призову громадян на військову службу або на збори для проведення медичного огляду і повторного огляду громадян, на весь час виконання цих обов'язків зберігаються займана посада та середня заробітна плата за основним місцем роботи";

37) у тексті Закону слова "строкова військова служба" в усіх відмінках замінити словами "базова військова служба" у відповідному відмінку.

10. У частині першій статті 4 Закону України "Про військово-цивільні адміністрації" (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 13, ст. 87 із наступними змінами):

пункти 18–20 викласти в такій редакції:

"18) забезпечення організації призову громадян на військову службу за призовом осіб офіцерського складу та альтернативну (невійськову) службу, направлення для проходження базової військової служби, підготовки молоді до військової служби; сприяння в організації навчальних (перевірочних) та спеціальних військових зборів; забезпечення доведення до підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, а також населення розпорядження керівника місцевої державної адміністрації (військової, військово-цивільної) або керівника територіального центру комплектування та соціальної підтримки про проведення заходів мобілізації чи виклик військовозобов'язаних та резервістів до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки;

19) забезпечення на території відповідних населених пунктів ведення персонально-первинного військового обліку призовників, військовозобов'язаних і резервістів, забезпечення бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час, надання звітності з цих питань;

20) організації та здійсненні заходів, пов'язаних із мобілізаційною підготовкою, мобілізацією, демобілізацією та цивільним захистом";

доповнити пунктами 20¹ і 22¹ такого змісту:

"20¹) здійснення під час мобілізації своєчасного оповіщення і забезпечення прибуття громадян, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації, транспортних засобів та техніки на збірні пункти та у військові частини у порядку, визначеному Законом України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію", шляхом вжиття відповідних інформаційних та організаційно-технічних заходів";

"22¹) взаємодії з органами державної влади, іншими державними органами, силами оборони і силами безпеки, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями, надання їм і одержання від них в установленому законодавством порядку інформації, документів і матеріалів, необхідних для виконання повноважень з питань мобілізації та демобілізації";

пункт 50 в редакції Закону України від 14 липня 2021 року № 1639–ІХ вважати пунктом 50¹.

11. У Законі України "Про правовий режим воєнного стану" (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 28, ст. 250 із наступними змінами):

1) у частині першій статті 8:

пункт 16 виключити;

пункт 17 викласти в такій редакції:

"17) встановлювати для фізичних і юридичних осіб військово-квартирну повинність з розквартирування військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу правоохоронних органів, особового складу сил цивільного захисту, евакуйованого населення та розміщення військових частин, підрозділів і установ у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України";

2) у статті 15:

частину першу доповнити абзацом другим такого змісту:

"Під час проведення мобілізації та в умовах дії правового режиму воєнного стану в межах адміністративно-територіальної одиниці обласними військовими адміністраціями (в разі утворення) координується та спрямовується діяльність органів та підрозділів, що входять до системи поліції, Служби безпеки України, територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, закладів охорони здоров'я стосовно виконання заходів мобілізації";

у частині другій:

пункти 18–20 викласти в такій редакції:

"18) забезпечення організації призову громадян на військову службу за призовом осіб офіцерського складу та альтернативну (невійськову) службу, направлення для проходження базової військової служби, підготовки молоді до військової служби; сприяння в організації навчальних (перевірочних) та спеціальних військових зборів; забезпечення доведення до підприємств, установ

та організацій незалежно від форми власності, а також населення розпорядження керівника місцевої державної адміністрації (військової, військово-цивільної) або керівника територіального центру комплектування та соціальної підтримки про проведення заходів мобілізації чи виклик військовозобов'язаних та резервістів до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки;

19) забезпечення на території відповідних населених пунктів ведення персонально-первинного військового обліку призовників, військовозобов'язаних і резервістів, забезпечення бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час, надання звітності з цих питань;

20) організації та здійснення заходів, пов'язаних із мобілізаційною підготовкою, мобілізацією, демобілізацією та цивільним захистом";

доповнити пунктами 20¹ і 22¹ такого змісту:

"20¹) здійснення під час мобілізації в установленому порядку своєчасного оповіщення і забезпечення прибуття громадян, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації у порядку, визначеному Законом України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію", транспортних засобів та техніки на збірні пункти та у військові частини шляхом вжиття відповідних інформаційних та організаційно-технічних заходів";

"22¹) взаємодії з органами державної влади, іншими державними органами, силами оборони і силами безпеки, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями, надання їм і одержання від них в установленому законодавством порядку інформації, документів і матеріалів, необхідних для виконання повноважень з питань мобілізації та демобілізації";

3) статтю 20 доповнити частинами четвертою – шостою такого змісту:

"4. У період дії воєнного стану громадяни України чоловічої статі віком від 18 до 60 років зобов'язані мати при собі військово-обліковий документ разом з документом, що посвідчує особу, та пред'являти їх за вимогою уповноваженого представника районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки або поліцейського, а також представника Державної прикордонної служби України у прикордонній смузі, контрольованому прикордонному районі та на пунктах пропуску через державний кордон України.

5. Вчинення консульських дій у закордонних дипломатичних установах України в умовах воєнного стану за заявами громадян України чоловічої статі віком від 18 до 60 років, які не оновили персональні дані у строки, визначені цим Законом, здійснюється за умови одночасного їх оновлення.

Дійсність військово-облікових документів перевіряється консульською посадовою особою закордонної дипломатичної установи України у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Положення абзацу першого цієї частини не застосовується у разі:

оформлення посвідчення особи на повернення в Україну;

вчинення консульських дій щодо дітей громадянина України, другий з батьків яких є іноземцем або особою без громадянства;

вчинення дій за заявами громадян України, які перебувають під арештом, затримані чи позбавлені волі за кордоном.

6. В умовах воєнного стану оформлення паспорта громадянина України та паспорта громадянина України для виїзду за кордон розміщеним за межами України відокремленим підрозділом (філією, представництвом) державного підприємства, що належить до сфери управління Державної міграційної служби України, громадянам України чоловічої статі віком від 18 до 60 років здійснюється за умови наявності у вказаних осіб військово-облікових документів.

Дійсність військово-облікових документів перевіряється працівником відокремленого підрозділу (філії, представництва) у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України".

12. Статтю 19 Закону України "Про державну службу" (Відомості Верховної Ради України, 2016 р., № 4, ст. 43 із наступними змінами) після частини третьої доповнити новою частиною такого змісту:

"4. На державну службу не може вперше вступити особа чоловічої статі віком до 60 років, яка не пройшла базову загальновійськову підготовку або військову службу, крім осіб, визнаних за станом здоров'я непридатними до військової служби".

У зв'язку з цим частину четверту вважати частиною п'ятою.

13. Частини першу – третю та п'яту статті 27 Закону України "Про прокуратуру" (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 2–3, ст. 12 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

"1. Прокурором окружної прокуратури (у тому числі прокурором – стажистом окружної прокуратури у визначених цим Законом випадках) за результатами добору може бути призначений громадянин України, який має вищу юридичну освіту, володіє державною мовою відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів державної мови, а також проходив базову загальновійськову підготовку або військову службу, крім осіб, визнаних за станом здоров'я непридатними до військової служби.

2. Прокурором обласної прокуратури може бути призначений громадянин України, який має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше трьох років, володіє державною мовою, а також проходив базову загальновійськову підготовку або військову службу, крім осіб, визнаних за станом здоров'я непридатними до військової служби.

3. Прокурором Офісу Генерального прокурора може бути призначений громадянин України, який має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше п'яти років, володіє державною мовою, а також проходив базову загальновійськову підготовку або військову службу, крім осіб, визнаних за станом здоров'я непридатними до військової служби.

Ці вимоги не поширюються на прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури";

"5. Прокурором Спеціалізованої антикорупційної прокуратури може бути призначена особа, яка має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше п'яти років, володіє державною мовою, а також проходила базову загальновійськову підготовку або військову службу, крім осіб, визнаних за станом здоров'я непридатними до військової служби".

14. У Законі України "Про Національну поліцію" (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 40–41, ст. 379 із наступними змінами):

1) статтю 24 доповнити частиною п'ятою такого змісту:

"5. За зверненням територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, органів Служби безпеки України або розвідувальних органів України органи та підрозділи, що входять до системи поліції, беруть участь у здійсненні заходів щодо оповіщення військовозобов'язаних та резервістів спільно з представниками територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, а також здійснюють адміністративне затримання та доставлення до цих центрів та органів призовників, військовозобов'язаних та резервістів, які вчинили адміністративні правопорушення, передбачені статтями 210, 210¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення";

2) пункт 8 частини першої статті 26 доповнити словами "або територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки";

3) статтю 32 доповнити частиною другою такого змісту:

"2. У період дії воєнного стану та/або під час мобілізації (крім цільової) поліцейський має право вимагати в особи чоловічої статі віком від 18 до 60 років пред'явлення нею військово-облікового документа разом з документом, що посвідчує особу, у спосіб, який дає можливість поліцейському прочитати та зафіксувати дані, що містяться в документах";

4) частину шосту статті 59 виключити;

5) у статті 73:

частину першу доповнити абзацом третім такого змісту:

"Особи, зазначені в абзаці першому цієї частини, під час проходження первинної професійної підготовки зобов'язані пройти також базову загальновійськову підготовку у закладах, в яких вони проходять первинну професійну підготовку. Це положення не поширюється на осіб, які пройшли

базову загальновійськову підготовку або військову службу до прийняття на службу в поліцію";

частину другу після слів "первинної професійної підготовки" доповнити словами "та базової загальновійськової підготовки".

15. У Законі України "Про виконавче провадження" (Відомості Верховної Ради України, 2016 р., № 30, ст. 542 із наступними змінами):

1) пункт 4 частини другої статті 5 викласти в такій редакції:

"4) рішень, за якими стягувачами є держава, державні органи (крім рішень Національного банку України), органи військового управління";

2) статтю 26 доповнити частиною тринадцятою такого змісту:

"13. Постанова про відкриття виконавчого провадження з примусового виконання рішення суду про тимчасове обмеження громадянина України у праві керування транспортним засобом під час мобілізації не пізніше наступного робочого дня з дня її винесення надсилається органам Національної поліції України для застосування до особи тимчасового обмеження у праві керування транспортним засобом під час мобілізації";

3) у статті 39:

частину першу доповнити пунктом 21 такого змісту:

"21) виконання або відкликання вимоги територіального центру комплектування та соціальної підтримки відповідно до Закону України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію", скасування рішення суду про тимчасове обмеження громадянина України у праві керування транспортним засобом під час мобілізації, якщо виконавче провадження розпочато за таким рішенням";

доповнити частиною шостою такого змісту:

"6. Постанова про закінчення виконавчого провадження з підстав, передбачених пунктом 21 частини першої цієї статті, не пізніше наступного робочого дня з дня її винесення надсилається органам Національної поліції України для припинення застосування до особи тимчасового обмеження у праві керування транспортним засобом під час мобілізації".

16. Частина першу статті 4 Закону України "Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану" (Відомості Верховної Ради України, 2013 р., № 15, ст. 99; із змінами, внесеними Законом України від 28 липня 2022 року № 2468–ІХ) після слів "здійснюється за рішенням військового командування, погодженим відповідно з" доповнити словами "органом військового управління, визначеним Міністерством оборони України".

II. Прикінцеві та перехідні положення

1. Цей Закон набирає чинності через один місяць з дня, наступного за днем його опублікування, крім абзаців дванадцятого і тринадцятого підпункту 2 пункту 8 розділу I цього Закону (щодо внесення змін до частин четвертої і п'ятої статті 6 Закону України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію"), які набирають чинності через вісім місяців з дня, наступного за днем опублікування цього Закону.

2. Установити, що:

1) під час дії Указу Президента України "Про загальну мобілізацію" від 24 лютого 2022 року № 65/2022, затвердженого Законом України "Про затвердження Указу Президента України "Про загальну мобілізацію" від 3 березня 2022 року № 2105–IX:

громадяни чоловічої статі, які мають спеціальні звання (класні чини) та проходять службу в Національній поліції України, Державному бюро розслідувань, Службі судової охорони, Бюро економічної безпеки України, Державній службі України з надзвичайних ситуацій, Державній кримінально-виконавчій службі України, Національному антикорупційному бюро України, органах прокуратури, центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, зобов'язані протягом 60 днів з дня набрання чинності цим Законом стати на військовий облік військовозобов'язаних у територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки за своїм місцем проживання;

громадяни України, які були зняті з військового обліку у зв'язку з вибуттям за межі України на строк більше трьох місяців, зобов'язані протягом 30 днів з дати набрання чинності постановою Кабінету Міністрів України, що визначає особливості ведення військового обліку громадян України, які постійно або тимчасово перебувають за кордоном, стати на військовий облік громадян України;

громадяни України, які перебувають на військовому обліку, зобов'язані протягом 60 днів з дня набрання чинності цим Законом уточнити адресу проживання, номери засобів зв'язку, адреси електронної пошти (за наявності електронної пошти) та інші персональні дані:

у разі перебування на території України – шляхом прибуття самостійно до територіального центру комплектування та соціальної підтримки за місцем перебування на військовому обліку чи за своїм місцем проживання, або до центру надання адміністративних послуг, або через електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного, резервіста (за наявності);

у разі перебування за кордоном – шляхом повідомлення на офіційну електронну адресу або на офіційний номер телефону, які зазначені на офіційному сайті територіального центру комплектування та соціальної підтримки за місцем перебування на військовому обліку, або через електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного, резервіста (за наявності);

звільнені зі служби громадяни чоловічої статі віком від 18 до 60 років, які мають спеціальні звання (класні чини), в тому числі у зв'язку з виходом на пенсію, з Міністерства внутрішніх справ України, Національного антикорупційного бюро України, Національної поліції України, Державного бюро розслідувань, органів та підрозділів цивільного захисту, Державної кримінально-виконавчої служби України, Служби судової охорони, органів прокуратури, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, Бюро економічної безпеки України, зобов'язані протягом 60 днів з дня набрання чинності цим Законом стати на військовий облік військовозобов'язаних у територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки за своїм місцем проживання;

військовозобов'язані працівники центрального органу виконавчої влади із спеціальним статусом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних та інших кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності, та державного правоохоронного органу, на який покладаються завдання щодо запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до його компетенції, не підлягають призову на військову службу під час мобілізації;

2) у період дії воєнного стану у зв'язку із службовою необхідністю військовослужбовці можуть бути призначені за рішенням керівника розвідувального органу чи Голови Служби безпеки України на нижчі посади в розвідувальному органі чи в Службі безпеки України, а також направлені для подальшого проходження військової служби з розвідувального органу чи Служби безпеки України до Збройних Сил України та інших військових формувань за погодженням між розвідувальним органом чи Службою безпеки України та відповідним військовим формуванням з виключенням із списків особового складу розвідувального органу чи Служби безпеки України, з якого вибули, та включенням до списку особового складу формування, до якого прибули, з подальшою перепідготовкою (допідготовкою);

3) громадяни України, які навчаються у закладах освіти та мали право на відстрочку на час навчання, у разі втрати цього права відповідно до статті 23 Закону України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію" зберігають таке право до завершення поточного навчального року;

4) до дня створення і початку функціонування військового обліку військовозобов'язаних та резервістів розвідувального органу Міністерства оборони України та військового обліку військовозобов'язаних та резервістів розвідувального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, яким є день, наступний за днем опублікування розвідувальним органом Міністерства оборони України у газеті "Голос України" повідомлення про створення та початок функціонування відповідного військового обліку:

звільнення з військової служби військовослужбовців із числа співробітників розвідувального органу Міністерства оборони України та розвідувального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, які не досягли граничного віку перебування в запасі і за станом здоров'я придатні до військової служби, здійснюється в запас Збройних Сил України із взяттям їх на військовий облік у відповідних територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки;

звільнення з військової служби військовослужбовців із числа співробітників розвідувального органу Міністерства оборони України та розвідувального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, які досягли граничного віку перебування в запасі або визнані військово-лікарськими комісіями непридатними за станом здоров'я до військової служби, відбувається із направленням їх у відповідні територіальні центри комплектування та соціальної підтримки для виключення з військового обліку;

5) з дня створення і початку функціонування військового обліку військовозобов'язаних та резервістів розвідувального органу Міністерства оборони України та військового обліку військовозобов'язаних та резервістів розвідувального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, військовослужбовці із числа співробітників розвідувального органу Міністерства оборони України та співробітників розвідувального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, які:

не досягли граничного віку перебування в запасі і за станом здоров'я придатні до військової служби, – звільняються в запас розвідувального органу Міністерства оборони України із взяттям їх на військовий облік у відповідному підрозділі розвідувального органу Міністерства оборони України або в запас розвідувального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, із взяттям їх на військовий облік у відповідному підрозділі розвідувального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону;

досягли граничного віку перебування в запасі або визнані військово-лікарськими комісіями непридатними за станом здоров'я до військової служби – направляються до відповідного підрозділу розвідувального органу Міністерства оборони України або відповідного підрозділу розвідувального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, для виключення з військового обліку;

б) протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом військовозобов'язані та резервісти з числа осіб, які були звільнені з розвідувального органу Міністерства оборони України чи розвідувального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, у період з 1 січня 2012 року та перебувають на військовому обліку у територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки, підлягають зняттю з військового обліку в територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки з одночасним направленням для взяття на військовий облік до відповідного підрозділу розвідувального органу Міністерства оборони України чи розвідувального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону відповідно;

7) базова загальновійськова підготовка, визначена статтею 10¹ Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу", розпочинається з 1 вересня 2025 року:

для громадян, які здобувають вищу освіту, – в закладах вищої освіти всіх форм власності, а також закладах освіти із специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських;

для громадян, які планують вступити вперше на державну службу, службу в органах місцевого самоврядування, зайняти посади в органах прокуратури, а також інших громадян (за бажанням) – у навчальних частинах (центрах) Збройних Сил України;

8) вимоги до кандидатів на посади державної служби, служби в органах місцевого самоврядування, прокурорів щодо проходження ними базової загальновійськової підготовки або військової служби, зазначені у частині четвертій статті 19 Закону України "Про державну службу", частинах першій – третій та п'ятій статті 27 Закону України "Про прокуратуру", підпункті 9 пункту 2 розділу II "Прикінцеві та перехідні положення" цього Закону, починають застосовуватися з дня, наступного за днем припинення чи скасування воєнного стану, але не раніше ніж через один рік після запровадження базової загальновійськової підготовки;

9) на службу в органи місцевого самоврядування вперше не може вступити особа чоловічої статі віком до 60 років, яка не пройшла базову загальновійськову підготовку або військову службу, крім осіб, визнаних за станом здоров'я непридатними до проходження військової служби;

10) положення частини сьомої статті 6 Закону України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію" не поширюється на транспортні засоби та техніку, які призначені для доукомплектування Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період і перебувають на військовому обліку у територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки та які на дату опублікування цього Закону були передані в оренду (лізинг) або надані як предмет застави для виконання зобов'язань за договорами про надання кредиту та гарантії перед банківською установою;

11) вимоги, зазначені у частині шостій статті 22 Закону України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію", щодо здійснення уповноваженими представниками територіального центру комплектування та соціальної підтримки фото- і відеофіксації процесу пред'явлення та перевірки документів із застосуванням технічних приладів та засобів фото- та відеофіксації, застосовуються через три місяці з дня опублікування цього Закону;

12) військово-обліковий документ, що визначає належність його власника до військового обов'язку, виданий до дня набрання чинності цим Законом, є чинним та не потребує обов'язкової заміни у випадку (з підстав) затвердження органом державної влади нової форми військово-облікового документа;

13) під час дії воєнного стану, введеного Указом Президента України "Про введення воєнного стану в Україні" від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженим Законом України "Про затвердження Указу Президента України "Про введення воєнного стану в Україні" від 24 лютого 2022 року № 2102–ІХ, з метою забезпечення належного виконання повноважень народних депутатів України може бути заброньовано не більше ніж два помічники-консультанти відповідного народного депутата України.

3. Кабінету Міністрів України:

1) у місячний строк з дня опублікування цього Закону:

прийняти нормативно-правові акти, що впливають із цього Закону, у тому числі визначити з урахуванням рекомендацій комітету Верховної Ради України, до предмета відання якого належать питання національної безпеки, критерії, на основі яких відповідні підприємства, установи та організації будуть віднесені до критично важливих для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період, а також критично важливих для забезпечення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань в особливий період, а їх працівники підлягатимуть бронюванню;

забезпечити функціонування при центрах надання адміністративних послуг та центрах зайнятості рекрутерів для залучення на військову службу;

переглянути порядок бронювання військовозобов'язаних з урахуванням вимог цього Закону та прийняти відповідні нормативно-правові акти;

забезпечити залучення під час дії воєнного стану до логістичного забезпечення діяльності військ (сил) підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності;

2) у двомісячний строк з дня опублікування цього Закону забезпечити створення та функціонування електронного кабінету призовника, військовозобов'язаного чи резервіста;

3) у тримісячний строк з дня опублікування цього Закону:

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом;

запровадити автоматизований обмін даними між Єдиним державним реєстром призовників, військовозобов'язаних та резервістів і Централізованим банком даних з проблем інвалідності та/або надати органам ведення зазначеного реєстру онлайн-доступ до вказаного банку даних;

4) прийняти нормативно-правові акти, що впливають з частин четвертої і п'ятої статті 6 Закону України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію", та розробити і внести на розгляд Верховної Ради України законопроекти щодо удосконалення механізмів ротації військовослужбовців в умовах дії воєнного стану, їх звільнення з військової служби та медико-соціальної реабілітації;

5) вжити заходів спільно з правоохоронними органами на виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 серпня 2023 року, введеного в дію Указом Президента України "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 серпня 2023 року "Про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України" від 12 вересня 2023 року № 576/2023, щодо перевірки обґрунтованості рішень медико-соціальних експертних комісій щодо встановлення інвалідності громадянам України чоловічої статі віком від 25 до 50 років, яким після 24 лютого 2022 року до дня набрання чинності цим Законом вперше встановлено інвалідність II та III груп (крім тих, кому інвалідність II та III груп встановлено у порядку підвищення/зменшення групи інвалідності та/або за наслідками захворювань, поранень (травм, контузій, каліцтв), одержаних під час захисту Вітчизни, а також відсутності кінцівки, кистей рук (кисті руки), стоп ніг (стопи ноги), одного з парних органів або наявності онкологічного захворювання, інтелектуальних порушень чи психічних розладів, церебрального паралічу або інших паралітичних синдромів, причини інвалідності з дитинства);

б) у 2025 році поінформувати Верховну Раду України про стан виконання цього Закону.

Голова Верховної Ради
України

Р. СТЕФАНЧУК

м. К и ї в
11 квітня 2024 року
№ 3633–ІХ

